

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJSIH DOGODKOV —

Ta petek postane George Herbert Walker Bush novi predsednik ZDA — Gospodarska vprašanja bodo zavzemala prvo mesto

WASHINGTON, D.C. — Ta petek pomeni konec osemletnega predsednikovanja Ronalda Reagana in pričetek zvezne vlade, ki ji bo prihodnja štiri leta načeloval George Bush. Reagan, ki bo prihodnji mesec praznoval svoj 78. rojstni dan, se bo umaknil v pokoj, 64-letni Bush pa je dejal v številnih srečanjih z novinarji zadnje tedne, da bo prva skrb njegove vlade reševanje več perečih gospodarskih problemov, tu predvsem v zvezi z velikim primanjkljajem zveznega proračuna in rastočimi trgovskimi problemi z Evropsko gospodarsko skupnostjo. Na področju zunanje politike obljublja Bush nadaljevanje procesa iskanja boljših političnih in gospodarskih stikov s Sovjetsko zvezo, vendar so Bush in njegovi najožji svetovalci previdnejši v svojih izjavah o možnostih za izboljšanje odnosov, kot je bil zadnje mesece predsednik Reagan, ki sedaj ima navado govoriti prav rožnato o tem.

Bush je že imenoval vse vodilne člane njegove administracije, vendar pristojni kongresni odbori še obravnavajo njihovo potrditev, kar je po zakonu obvezno. Tako bo senatni odbor za zunanje zadeve pričel danes zasliševati Jamesa Bakerja, Bushovega najbližjega svetovalca, ki je bil imenovan za državnega sekretarja ZDA. Dvoma ni, da bo Baker kaj kmalu potrjen, nekateri senatorji pa pravijo, da je Baker skoro brez izkušenj na področju zunanje politike. Nekateri radio in televizijske postaje (v glavnem javne) bodo vsaj del tega zasliševanja prenašale. Kot kaže, bo Bushova prva zunanje politična poteza njegovo prisostvovanje uradnemu pogrebu pred nedavnim umrlega japonskega cesarja Hirohita, ki bo proti koncu februarja. Na ta pogreb bodo prišli tudi drugi državniki in bo imel Bush priliko za osebna srečanja in pogovore z njimi.

Slovesno Bushovo zaprisego ta petek bodo seveda neposredno prenašale vse glavne televizijske mreže. Bush pravi, da bo njegov govor ob tej priliki dokaj kratek, morda samo kakih petnajst minut dolg.

Princip človeških pravic znova potrjen na konferenci na Dunaju — Nadaljevanje procesa, pričetega v Helsinkih leta 1975

DUNAJ, Avstrija — V četrtek se bo slovesno zaključila Evropska konferenca o varnosti in sodelovanju, na kateri je sodelovalo 32 evropskih držav ter tudi ZDA, Kanada in ZSSR. Konferenca je bila nadeljavanje procesa, predvidenega s podpisom leta 1975 Helsinških listin in je bila druga te vrste. Sodelujoče države bodo v četrtek podpisale novo izjavo, ki močno zagovarja pravico vsakega človeka do svojih svobodnih političnih in verskih prepričanj oziroma obsoja kršenje teh osnovnih pravic. Državni sekretar ZDA George Shultz, ki se je udeležil nekaj časa konference, je dejal novinarjem, da je v njegovih šestih letih kot državni sekretar najbolj ponosen na to, koliko napredka je bilo v zagovarjanju in širjenju koncepta človeških pravic. Demokratični kongresnik Steny H. Hoyer iz Marylanda, ki načeljuje pristojnemu kongresnemu nadzornemu odboru glede izvrševanja obveznosti v zvezi s Helsinškim sporazumom, je dejal, da bi nihče ne verjel l. 1986, koliko bo ta proces nadaljeval.

Dejstvo je, seveda, da mnoge države, ki so Helsinške listine podpisale in bodo tudi izjavo podpisale ta četrtek podpisale, kljub

temu načrtno kršijo helsinška načela. Izstopajoč primer tega ta teden je Češkoslovaška. V zadnjih dneh so češke oblasti uporabile kruto policijsko silo zoper mirne demonstrante v Pragi, ki so želeli obhajati 20-letnico samomora mladega Čeha, ki se je živo sežgal v znak protesta zoper sovjetsko zasedbo Češkoslovaške l. 1968.

PLO baje sodeluje v preiskavi o storilcih atentata na Pan Am letalo — Arafatovo krilo se zadnje mesece izognilo terorizmu

LONDON, V. Br. — Dobro obveščeni viri v Angliji in Zahodni Nemčiji pravijo, da več agentov PLO sodeluje z angleškimi in zahodnonemškimi preiskovalci v preiskavi, katere namen je odkriti storilce bombnega atentata na Pan Am letalu, v katerem je našlo smrt 270 ljudi. Po teh virih naj bi agenti PLO posredovali veliko zanimivih podatkov o osebah v palestinskih vrstah, ki so naklonjene in sposobne terorističnih dejanj in ki nasprotujejo liniji, ki ji zadnji čas sledi voditelj PLO Jasir Arafat.

V Izraelu je neki general jezil predsednika vlade Šamirja, ko je javno priznal, da Arafatovo krilo PLO v zadnjih mesecih ni izvršilo nobenega atentata, po najboljših izraelskih informacijah pa Arafatovo krilo tudi ne pripravlja nobenih atentatov. Izraelska obveščevalna služba glede aktivnosti PLO je namreč splošno dokaj dobro informirana.

Druga rastoča težava za izraelsko vlado v zadnjih tednih je znatno povišanje števila mladih Palestincev, nekateri celo manj kot deset let stari, ki so jih ustrelili in ubili ali ranili izraelski vojaki. Samo v zadnjih petih dneh je bilo ubitih 10 mladih Palestincev, Izraelci sami pa kot običajno v tej »vojni« niso utrpeli smrtnih žrtev. Nekateri člani Šamirjeve vlade in poslanci v parlamentu so začeli stavljati vprašanja glede obnašanja vojske v zasedenih pokrajinah. Ugled Izraela v svetu, že itak nizek razen v ZDA, kjer se politiki od predsednikov do lokalnih funkcionarjev boje pro-izraelskega »lobbija«, ta molk pa prevladuje tudi pri za druge primere glasnih liberalnih in cerkvenih dostojanstvenikov.

— Kratke vesti —

Miami, Fla. — Sinoči je prišlo do izgreda v črnski četrti Overtowna. Črnci so se razjarili, ko so policisti ustrelili na mopedu bežečega osumljenca kaznivega dejanja. Izredniki so metali kamenje in zaneli več požarov, policiji pa je uspelo omejiti obseg izgreda in do drugih smrtnih žrtev ni prišlo. Zadnji izgredi v tkim. Overtownu so bili l. 1982, takrat pa je umrlo 18 oseb, 400 jih je bilo ranjenih, gmotna škoda pa je znašala okrog 100 milijonov dolarjev. Poleg običajnih težav med črnci in belci, situacijo v črnskih naselbinah v Miamiu komplicira navzočnost večjega števila kubanskih in drugih priseljencev iz južnoameriškega in karibskega območja.

Moskva, ZSSR — Lanska letina žitaric v Sovjetski zvezi je bila najslabša od l. 1985, poroča vlada. To pomeni, da bodo Sovjeti morda nabavili v tujini do 45 ali celo 50 milijonov ton žitaric. Kot kaže, je bila lani v mnogih sovjetskih žitorodnih krajih kot v ZDA dolgotrajna suša.

Ljubljana, Slovenija — Zadnji namigi kažejo, da bo morda postal novi predsednik jugoslovanske vlade Slovenec Štefan Korošec. To so pa zaenkrat samo govornice. Dinar je ta teden padel na več kot 5400 na dolar.

Iz Clevelanda in okolice

Kosilo —

V nedeljo, 29. januarja, bo letno kosilo Slovenske šole pri Mariji Vnebovzeti. Kosilo bo deljeno od 11.30 do 1. pop., v šolski dvorani. Cena kosilu je \$7 za odrasle in \$3 za otroke. Za nakaznice lahko pokličete 731-3669 ali 481-3768.

Javna diskusija —

Jutri, v sredo, ob 12.15 bo v sobi št. 212, poslopje Mather Mansion na univerzi Cleveland State (bivša AAA pisarna na Euclid Ave.) diskusija o sedanjem položaju Slovenije in Jugoslavije v okviru Evropske skupnosti. Diskusijo bo vodil dr. Vladimir Klemenčič, profesor socialne geografije na ljubljanski univerzi. V preteklosti je bil dr. Klemenčič direktor Slovenskega instituta za geografijo ter predsednik Slovenskega raziskovalnega sveta. Avtor je mnogih razprav o demografskih problemih. Njegov sin, dr. Matjaž Klemenčič, je naš dobri znanec, prof. zgodovine na mariborski univerzi, ki raziskuje predvsem slovensko skupnost v ZDA. Javnost je na diskusijo vabljen.

Novi grobovi

Stanley V. Pockar st.

V soboto, 14. januarja, je na svojem domu po kratki bolezni umrl 85 let stari Stanley V. Pockar st., rojen v Sloveniji, od koder je prišel v Johnstown, Pa., l. 1920, v Cleveland pa l. 1923, mož Anne, roj. Gorjup, oče Stanleyja ml., Marianne Johnson in Jeroma, 6-krat stari oče, 4-krat prastari oče, zaposlen pri Motch & Merriweather 32 let, do svoje upokojitve l. 1976, aktiven pri SDD na Recher Ave., katerega blagajnik je bil ter bil l. 1976 izbran za Moža leta, član Kluba slov. upokojencev v Euclidu in SNPJ št. 129, pred leti je pel pri moškem zboru Slovan. Pogreb je bil 16. januarja iz Želetovega zavoda na E. 152 St. v cerkev sv. Roberta, kjer je maševal škof A. Edward Pevec, in od tam na pokopališče Vernih duš. Družina priporoča darove v pokojnikov spomin Slovenskemu domu za ostarele na Neff Rd.

John F. Stih st.

Dne 12. januarja je umrl John F. Stih st., vdovec po Mildred, roj. Kmet, oče Johna, Normana in Jamesa, 6-krat stari oče, brat Josepha, Louise Jedd, Frances Iannarelli ter že pok. Franka, Mary Lesiak, Christine Grebenc in Josephine Stachurski. Pogreb je bil 16. januarja iz Brickmanovega zavoda na 21900 Euclid Ave. v cerkev sv. Felicite. K večnemu počitku je bil položen na Vernih duš pokopališču.

(dalje na str. 8)

»Pristavska noč« —

Letošnja »Pristavska noč« bo v soboto, 28. jan., v SND na St. Clair Ave. Večerjo bodo začeli servirati okrog sedme ure zvečer. Vstopnice dobite pri odborniku SP Jožetu Koširju, 2085 Newcombe St., Richmond Hts., OH 44143, tel. 481-5621.

Ribje večerje pri Sv. Vidu —

Okusne ribje večerje, ki jih prireja Očetovski klub pri Sv. Vidu, bodo pričele ta petek, od 4.30 do 7. zv., v dvorani. Te večerje bodo vsak petek do Velike noči, z izjemo Velikega petka. Pridite!

Spreten govornik —

Pretekli petek je imel govor na clevelandskem City Clubu jugoslovanski veleposlanik v ZDA Živorad Kovačević. Navzočih je bilo kar precej rojakov in tudi Hrvatov in Srbov. Govor in odgovori na vprašanja — nekatera vprašanja so bila prav smešna — so bili neposredno prenašani po radiu, v soboto pa na televiziji. V petek zvečer je priredil sprejem za veleposlanika generalni konzul SFRJ Matjaž Jančar; tudi tu je bilo navzočih precej rojakov in rojakinj.

Koline —

V torek, 7. februarja, bodo koline v avditoriju pri Sv. Vidu. Namen te večerje je zbirati gmotno podporo za verski mesečnik Ave Maria. Koline (na voljo bodo krvavice, riževe in sveže klobase ter rebra, tako bo za vsak okus primerna izbira) bo pripravil Vinko Rozman s sodelavci. Večerja stane samo \$6, nakaznice lahko dobite v župnišču sv. Vida (361-1444), g. Rozmanu (881-2015), ali ge. Amaliji Košnik (881-4957). Zadnja leta so nakaznice hitro pošle, torej ne odlašajte.

V tiskovni sklad —

V božičnem času so naš tiskovni sklad obogateli sledeči posamezniki in društva:

J F D Industries, Eastlake, Ohio, je prispeval \$79.

Primorski klub je daroval \$50.

Prav tako je nam poslal \$50 g. Jean G. Bonča, Alphareta, Georgia.

Pevski zbor Korotan je poklonil \$20.

Vsem se za podporo in naklonjenost iskreno zahvalimo!

VREME

Pretežno oblačno in vetrovno danes z najvišjo temperaturo okoli 40° F. Oblačno in vetrovno tudi jutri, z možnostjo dežja. Najvišja temperatura bo okoli 42° F. V četrtek oblačno in hladneje, z najvišjo temperaturo okoli 35° F. Vremenarji pravijo, da bistvene spremembe v nenavadno milimi zimi za nekaj tednov ne bo.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. — 431-0628 — Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 012400)

James V. Debevec — Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel — Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche
American Home Slovenian of the Year 1987: Paul Košir

NAROČNINA:

Združene države:

\$36 na leto; \$21 za 6 mesecev; \$18 za 3 mesece

Kanada:

\$45 na leto; \$30 za 6 mesecev; \$20 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$48 na leto; za petkovo izdajo \$28

Petkova AD (letna): ZDA: \$21; Kanada: \$25;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$28

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$36.00 — year; \$21.00 — 6 mos.; \$18.00 — 3 mos.

Canada:

\$45.00 — year; \$30.00 — 6 mos.; \$20.00 — 3 mos.

Foreign:

\$48.00 per year; \$28 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$21.00 - year; Canada: \$25.00 — year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published Tuesday & Friday except 1st 2 weeks in July & the week after Christmas

No. 4 Tuesday, January 17, 1989

piše V. Slemensky:

Gorica, 30.12.1988

Slovenija ob koncu leta 1988

Zadnji tedni leta 1988 so bili v znamenju popolne krize in krčevitih iskanj iz te krize. Tudi Milošević se je moral s svojimi somišljeniki umiriti, čeprav srbsko časopisje še naprej ustvarja medijsko vojno proti Sloveniji. Prebivalstvo južnih jugoslovanskih republik živi v bedi, ki je zajela že tudi Slovenijo.

Zato ni prav nič čudno, da so se ob popolni politični nemoči ZK, SZDL itd. pojavile težnje po organiziranju političnih strank. Kmečka zveza s sposobnim in radikalnim predsednikom Ivanom Omanom se je ustanovila že spomladi, v takšni naglici, da komunisti niti prav reagirati niso uspeli. Bavčarjev Odbor za varstvo človekovih pravic zaenkrat sicer ne gre v politično širino, vendar si pripravlja politični teren po celotni Sloveniji z ustanavljanjem pododborov, vendar striktno vztraja v svoji avtonomnosti izven SZDL. Nekoliko drugače je z bodočima novima »strankama«, Slovensko demokratično zvezo in Socialdemokratsko zvezo Slovenije, ki morata sprejeti okvir SZDL, če hočeta biti legalna, vendar se ob tem »vstopu v SZDL« veliko govori o remontu te »copate partije«.

Ob vsem tem se je tudi že začutila težnja komunistov, da si ustvarijo lastno »opozicijo« in sicer prav Socialdemokratsko zvezo Slovenije, ki je kadrovske dosti šibkejša od Slovenske demokratične zveze, vendar bi ji naj s svojo populističnostjo odjedala politični prostor.

Zadnji teden starega leta so Slovenijo spet začele pretresati stavke. Najdražja je bila stavka železničarjev, ki je za dva dni ohromila potniški in tovorni promet. Veliki stavki sta trajali v kranjski Iskri Kibernetiki in v novomeškem IMV, podobne pa še v Peku Tržič, Emo Celje, Primat Maribor in še na več mestih. Vse stavke so posledica obubožanosti prebivalstva, ki bo vedno večja, saj je za januar že napovedana vrsta rigoroznih podražitev (npr. stanarine za 66, prevoz za 32, ogrevanje za 40, plin za 45 odstotkov).

Zvezni proračun naj bi leto 1989 znašal 21 bilijonov (21 tisoč milijard) dinarjev, kar je za 169 odstotkov več kot letos. In prav ob tem povečanju, ki je posledica vratolomne inflacije, je 30. decembra končno padla Mikuličeva (preveč ideološka) vlada. Zalostno je, da bi pred Mikuličem morali leteti drugi, predvsem predsedstvo Jugoslavije in predsedstvo ZKJ, kjer je pravo leglo vsega zla.

21. decembra je vojska končno uradno sporočila, da je Ljubljansko armadno območje ukinjeno. Odslej slovensko ozemlje pokriva poveljstvo v Zagrebu. Vojska je ukinjanje LAO prikrivala vse od pomladi, ko so o tem pricurljale v javnost prve novice, sama pa je spregovorila, ko je ukinitiv bila že izvršena. Kaj vse pomeni prenos poveljstva iz Ljubljane v Zagreb se še ne ve, vendar bo odslej slovenska politika imela na vojsko občutno manjši vpliv. To je še en element spreminjanja Slovenije v provinco in tudi JLA je s tem

Kosilo Slovenske šole pri Mariji Vnebovzeti

CLEVELAND, O. — Že smo pospravili vse božično okrasje, le še kakemu zapoznelemu znancu želimo vse dobro v Novem letu. Življenje zopet teče po svojih tirnicah, društva pa načrtujejo kosila, večerje, zabave.

Tudi Slovenska šola pri Mariji Vnebovzeti ima pred seboj načrtovano kosilo in sicer za nedeljo, 29. januarja, v šolski dvorani. Kosilo bo na razpolago od pol dvanajste do ene ure in bo obsegalo svinjske zarezne v drobtincah in goveji zrezek v omaki s prikuhami, solato, kavo in štrudelnjom. Cena kosilu je \$7.- za odrasle in \$3.- za otroke. Za vstopnice lahko kličete 731-3669 ali 481-3768.

Naše matere in dekleta, tudi nekdanje učenke, Vam bodo postregle pri mizah, očetje pa bodo skrbeli, da ne bo nihče trpel žeje. Tako se Vam obeta dobro družinsko kosilo med prijaznimi prireditelji.

Iskreno pa ste tudi vabljeni k sv. maši pred kosilom, ki bo ob deseti uri pri Mariji Vnebovzeti, katera bo s sodelovanjem otrok Slovenske šole.

Na vse zgoraj vabljeni Vas vabi tudi

Odbor staršev

MIMOGREDE IZ MILWAUKEEJA

MILWAUKEE, Wis. - Že smo v polnem novoletnem življenju. Na dan Novega leta, 1. prosinca 1989, je bilo nebo jasno. Toplo sonce nas je pozdravljalo. Tudi v prejšnjem decembru je bilo za nas starejše ljudi lepo, znosno vreme, brez snega. Na sam Božič je sijalo sonce — mogoče bo to pot naš pregovor »Zelen Božič — Bela Velika noč« držal! Toda že naslednji dan, na sv. Štefana (26. dec.), nas je objel velik snežni zamet in zopet naš pregovor pravi: »če na sv. Štefana burja, snega previhra — kmetu in vinogradniku pridelek odnese.«

Čakajoč na sv. Miklavža

S.K.D. Triglav vsako leto ponavlja in se spominja našega starega običaja, prihod sv. Miklavža. Tako je bilo tudi v lanskem decembru. Pričakovali smo ga v nedeljo, 4. decembra, popoldne v spodnji dvorani sv. Janeza Evangelista, ki je bila nabito polna naših otrok, rojakov in rojakin.

Še pred prihodom sv. Miklavža je kaplan fare p. Peter Jakopec prikazoval na belem platnu lepe filmske slikanice. V veselem pričakovanju so nastopili še otroci Slovenske šole, katero vodi p. Jakopec, pomagajo mu pa učiteljice Milka Modic, A. Sosič in M. Bregant. Ga. Modiceva je pozdravila navzoče s sledečimi besedami:

»Danes bodo v čast sv. Mi-

klavžu z branjem in pesmijo nastopili otroci Slovenske šole pri Sv. Janezu Evangelistu. Nastopili bodo: Mark in Kristina Škof in Melissa, Debbie, Natalie in Gregor Sosič. Pouk imamo vsak ponedeljek zvečer od pol sedmih do osmih zvečer. Otroci prihajajo redno k pouku. Midve z Ane Sosič si prizadevava, da bi v njih ustvarila zanimanje za naš lep jezik. H koncu pouku pa pride še Mici Bregant, da jih uči slovenskega petja. Na nocošnjem nastopu bosta vodili otroke Ane in Mici, ko bodo brali in peli par slovenskih znanih pesmi. Oprostite, če se komu kaj zatakne, saj smo imeli samo par vaj.«

Za svoj prvi nastop so otroci želi navdušen aplavz. Takoj nato je prišel — burno pozdravljen — sv. Miklavž (Janko Limoni) s svojim spremstvom. Na zvišanem prostoru v dvorani je pozdravil vse navzoče. Posebno zahvalo je izrekel otrokom Slovenske šole za njih lep nastop, učiteljskem zboru pa za njih trud na tem slovenskem kulturnem delu.

V spremstvu sv. Miklavža je bilo tudi nekaj nemirnih hudocev, ki so nervozno ropotali z verigami, pa jih je sv. Miklavž s strogim pogledom takoj umiril. Veselo razpoloženje je postalo v dvorani, ko je sv. Miklavž začel s pomočjo sv. Antona (Ivan Bambič) in angelov razdeljevati darila

otrokom, pa tudi odraslim. To veselo razpoloženje je trajalo vse do zadnjega darila, ko se je sv. Miklavž z blagoslovom s svojim spremstvom poslovil od veselih otrok in članov ter članic društva Triglav.

Naj omenim, da že vsa leta nastop sv. Miklavža pripravljajo in režira član Vlado Kralj, kar zasluži vse priznanje. Po odhodu sv. Miklavža smo navzoči ostali v dvorani v prijateljskem razgovoru. Bil je lep in domač praznik sv. Miklavža!

Božični utrinki po zraku

Za časa božičnih praznikov se naši ljudje, posebno oni, ki so bili rojeni v lepi Sloveniji, radi spominjajo naših starokrajskih božičnih običajev in svetonočnega zvonjenja. V njih srcih vlada hrepenenje in topla želja, biti za praznike doma v objemu svojih dragih. Toda radi prevelike širine oceanskega morja, temu vročemu hrepenenju ni mogoče ustreči.

K sreči, kanček tistega božičnega starokrajskega časa pa sta nam preko Slovenske radijske oddaje skrbna voditelja Vladislav in Izabela Kralj nudila že par sobot pred Božičem, ko sta po zračnih valovih nanizala poleg božičnih voščil tudi lepe božične pesmi. Prisluhnilo smo raznim božičnim zgodbam in običajem iz raznih krajev naše stare domovine. V kratkih utrinkih sta nam prikazala kanček naše božične domačnosti. Poslušalci smo bili, kot slišim od drugih, izredno zadovoljni in tudi hvaležni Vladislavu in Izabeli Kralj za te božične utrinke.

(dalje na str. 3)

V BLAG SPOMIN

OB 22. OBLETNICI,
ODKAR JE V GOSPODU
PREMINULA NAŠA
LJUBLJENA ŽENA,
MAMA, STARA MAMA
IN TAŠČA

ANA KAMIN

Izdihnila je svojo plemenito dušo
dne 14. januarja 1967.

Gospod, daruj ji večni mir,
naj večna luč ji sveti,
ker si dobrote vir,
uživa raj naj sveti.

Žalujoci:

FRANC - mož;
Hčere: ANICA,
sestra MARIJA BERNARDKA,
karmeličanka;
MARIJA, poročena KOŠIR;
JOSEPHINE, poročena
MANFREDA;

sin IVAN, vsi z družinami;
vnuki in vnukinje ter ostali sorodniki.
Cleveland, O., 17. jan. 1989.

Škof Rožman je bil velik Slovenec

(V svoji št. 54 z dne 30. decembra 1988 je ljubljanska revija »Mladina«, ki jo izdaja Zveza socialistične mladine Slovenije, objavila daljši intervju s škofom dr. Stanislavom Leničem. Podnaslov intervjuja se glasi: »Stanislav Lenič, danes škof, nekoč eden od preganjenih duhovnikov«. V intervjuju obširneje govori o liku in vlogi dr. G. Rožmana kot smo lahko brali v prejšnjem intervjuju v Novi reviji. Zato posredujemo celoten tekst Mladinega intervjuja bralcem A.D. V isti številki, mimogrede omenjeno, objavlja Mladina zelo dolg intervju s princem Aleksandrom Karadjordevičem, sinom že pokojnega kralja Petra II. Intervju bomo tudi objavili. Ur. A.D.)

Resda današnja vladajoča garnitura ni neposredno vpletena v dogajanja med leti 1945 in 1955, vendar pa se oblast kot celota od njih ni nikoli distancirala ter se odpovedala svoji revolucionarni povampirjenosti, ki jo je tedaj prakticirala. Nasprotno: o preganjanju duhovnikov in »duhovniških procesih« je bilo vse do danes nezaželeno govoriti, ne nazadnje tudi zato, ker so nekateri režiserji ter procesov še živi. Kljub vsemu pa verjamemo v iskrenost prizadevanj za demokratizacijo in humanizacijo te družbe, zato si upamo trditi, da bo do naslednjih božičnih praznikov že stekel postopek za rehabilitacijo po nedolžnem obsojenih žrtev »bojujočega se ateizma«, ne glede na to, ali si bodo duhovniki za to prizadevali ali ne. (Močne črke v originalu, op. ur. A.D.)

• *Gospod Lenič, med vojno ste bili tajnik škofa Rožmana, zato gotovo dobro poznate njegovo tedanje politično delovanje. Kako bi opredelili Rožmanovo politično prepričanje in angažma, ki je iz tega izhajal?*

— Vesel sem, da lahko povem resnico o tem škofu, ki je bil doslej v zgodovini tako očrtnjen. Na škofijo sem prišel 1. septembra 1940, zato so mi vedenje škofa Rožmana in vsi tisti nagibi, zaradi katerih se je odločil tako, da so ga kasneje razglasili za narodnega izdajalca, zelo dobro znani.

Škof Rožman po svojem bistvu ni bil politik, bil je predvsem izredno dober dušni pastir. Priljubljen je bil tudi kot najboljši pridigar, saj je znano, da je Plečnik o njem nekoč rekel: »V Ljubljani je samo en dober pridigar in to je škof Rožman.« Politično se škof ni izpostavljal, ko pa je prišla vojna, ko je prišel ta popolni razpad, so kar naenkrat začeli prihajati k njemu zastopniki vseh strank, razen seveda komunistične partije, ki pa je bila tedaj sila neznatna stranka. Silili so ga, naj bi postal nekakšen novi slovenski voditelj, kajti tudi ban Natlačen se

je počasi umikal v ozadje.

• *Ali je imel škof Rožman res že od vsega začetka možnost, da bi se vključil v OF in NOB?*

— Rožman je vedel, da je v OF prevlada komunistov in vedel je tudi za njihove namene. To ni bila zgolj nacionalna osvoboditev, kar je bilo njihovo glavno geslo, s katerim so pridobivali narodno zavedne ljudi, ampak je bila tudi komunistična revolucija, ki jo je dobro poznal iz poročil iz Rusije, saj smo imeli po vatikanski strani morda najboljša poročila o tem, kaj se je tam pod Stalinom dogajalo.

Kakor vemo, je bil v OF kot zastopnik kristjanov povabljen Edi Kocbek, ki je vodil levo usmerjeni krog katoličanov. Rožmana niso nikoli povabili, da bi pristopil k Fronti, res pa so ga vabili na pogovore ter mu dajali tudi možnost, da bi prišel na osvobojeno ozemlje. Hoteli so se z njim pogovoriti ter ga pridobiti predvsem za to, da bi ne nasprotoval OF in da bi preprečeval vsako morebitno akcijo proti njej.

Mimogrede iz Milwaukeeja

(Nadaljevanje s str. 2)

Prijateljska zahvala

Prijateljsko se zahvalim vsem, ki so prišli od blizu in daleč, poveseliti se moje osemdesetletnice rojstva, v nedeljo 18. dec. 1988 zvečer v znani restavraciji »Old Town«. Hvaležen sem Bogu, da mi je vsa leta naklonil dobrega zdravja in večkrat rešil raznih življenjskih tragedij. Srčna hvala moji ženi Frances, ki je odlično pripravila ta prijateljski večer. Najlepša hvala predsedniku društva Triglav Jožetu Kunovarju za njegove in društvene čestitke in za veselo razpoloženje, ko je predstavljal govornike.

Lepa hvala predsedniku občinskega odbora West Allis Johnu Turcku za njegove lepe in bodrilne besede ter predsedniku domobranske organizacije Ludviku Kolmanu za udaren in zanimiv govor, prijateljici in pevovodkinji Dolores Ivanchich za njeno voščilo, predsednici društva Slovenskih upokojencev Stavia Doberšek, pevki Mari Kolmanovi in okrog nje zbranim pevcem in pevkam, ki so z letim petjem slovenskih pesmi počastili moj rojstni dan in s tem poživilili ta večer.

Najlepša hvala Slovenski radijski uri oziroma Vladislavu in Izabeli Kralj za čestitke, izrečene po zračnih valovih, in vse priznanje Ameriški Domovini in uredniku dr. R. Suselu za napisana voščila.

Z ženo Frances bova ta prijateljski večer ohranila v lepem in trajnem spominu. Srčna hvala vsem in Bog naj Vas blagoslovi z dobrim zdravjem v novem letu 1989!

Lojze Galič

• *Maja 1945 je škof Rožman zapustil Ljubljano, vi pa ste ostali tukaj in doživeli prve povojne tedne. Kakšen je bil odnos nove oblasti do duhovnikov?*

— Tisti dnevi niso bili prijetni. Dobivali smo razne obiske, s škofijo kot tako pa oblast ni hotela imeti nikakršnega stika. Pač pa so nam naročili, da moramo zvoniti, ko bodo partizani prišli v Ljubljano in to smo tudi storili. Naredili so tudi slovesno mašo za dušnico v stolnici za padle partizane, ki jo je opravil dr. Mikuš, in tudi to smo omogočili. Drugače pa so bili do nas zelo rezervirani.

Potem so se začele preiskave. Prišli so na ordinarno, vse premetali, razmetali naše zgodovinske arhive ter vzeli vse, kar se jim je zdelo pomembno. Z ordinarijatom pa niso imeli ves mesec nobenih stikov — vse do 13. junija, ko so zaprli generalnega vikarja Nadraha, ki je vodil škofijo po Rožmanovem odhodu in ki je bil takrat star že 77 let.

Potem je postal generalni vikar Anton Vovk. On je bil Finžgarjev rojak, tudi njegov prijatelj, zato so najbrž menili, da bo tudi Finžgarjevega mišljenja ter so takoj stopili v stik z njim. Škof se je tiste prve mesece največ ukvarjal z nerazumljivim ravnanjem oblasti z našimi duhovniki, ki so se vrnili iz internacije. Kakor veste, so bili med vojno duhovniki iz vse Gorenjske izseljeni na Hrvaško in v Srbijo. Potem ko so se vsi srečni vračali domov, jim oblast ni dovolila, da bi se vrnili v svoje župnije, ker so vsakogar hoteli preveriti, ali ima kaj nad seboj, kako se je opredeljeval med vojno...

Zanimivo je, da so morali ti duhovniki čakati in niso smeli v svoje župnije, medtem ko so nemške duhovnike, ki so jih med vojno na Slovenskem nastavljali Nemci, pustili pri miru ter za nekatere celo želeli, naj ostanejo namesto slovenskih. To je bilo seveda za nas nerazumljivo.

• *Med številnimi preiskavami v škofiji so izginili tudi razbremenilni dokumenti, ki ste jih zbrali za Rožmanovega odvetnika. Kakšna je bila vsebina teh dokumentov? Izginil je tudi vaš osebni dnevnik...*

— Ko se je začel proces proti škofu Rožmanu, je prišel k meni prelat Lukman ter mi rekel, da ve, koliko je škof v resnici storil za rešitev žrtev ita-

lijanskega terorja, kakšne proteste je pošiljal na obe strani, tako Italijanom kot Nemcem, koliko je storil za rešitev Tonea Tomšiča..., ter da naj zberem vse te dokumente, da jih bomo dali Rožmanovemu advokatu. Res sem zbral sveženj teh dokumentov, žal pa takrat še nismo imeli fotokopirnih aparatov, da bi jih preslikal, tako da sem mu izročil originale, on pa je podpisal reverz, da bo vse vrnil. In ko je prišel s temi dokumenti na razpravo, so mu jih gladko zaplenili in mu jih niso dovolili uporabljati.

Takrat se je javila tudi mati Toneta Tomšiča ter prosila, naj jo pustijo, da bo pričala in povedala, kaj vse je storil škof Rožman za rešitev njenega sina, pa ji tudi niso dovolili, da bi pričala v škofovo korist.

No, glede mojega dnevnika... Pisal sem ga zadnji dve leti vojne, potem pa sem spoznal, da bo to najbrž zelo nevarno in sem ga skrnil v zgodovinskem arhivu pod neke fascikle. Ko sem prišel iz zapora, sem ga skušal poiskati, pa ga ni bilo več na tistem mestu. Pri neki preiskavi je izginilo tudi to!

• *Veliko duhovnikov je takrat bežalo pred partizani, pri čemer je gotovo imela velik vpliv domobranska propaganda, češ da partizani pobijajo vse duhovnike. Vendar, ali je bil ta strah res povsem neutemeljen?*

— Ko so po Dolomitski izjavi vso oblast v partizanskem gibanju dobili komunisti, si je vodstvo z vso silo prizadevalo za to, da bi se moralo vsakega

Škof Stanislav Lenič se je rodil 6. 11. 1911 v Župeči vasi. Šolal se je v škofovih zavodih sv. Stanislava v Št. Vidu. Po maturi leta 1933 je vstopil v ljubljansko bogoslovje, kjer je na teološki fakulteti leta 1937 diplomiral in leta 1947 tudi doktoriral. Na ljubljansko škofijo je prišel za škofijskega tajnika septembra 1940. Zaradi te pomembne službe je pomenil za povojno oblast eno ključnih figur slovenske Cerkve, saj so mu pripisovali vedenje o celotnem medvojnem angažiranju cerkvenega vrha, posebno škofa Rožmana. Po odhodu škofa Rožmana iz Ljubljane in po aretaciji generalnega vikarja Ignacija Nadraha je ostal na škofiji in nadaljeval službovanje pri škofu Vovku. 28. avgusta 1947 je bil zaradi domnevne špijonaže in povezovanja s sovražno emigracijo aretiran ter obsojen na 12 let zapora, kasneje pa pomiloščen na osem. Po izpustitvi leta 1955 je nadaljeval duhovniško službo kot župnik v Sodražici na Dolenjskem, kjer je bil vse do leta 1964, ko je postal generalni vikar in pomožni škof pri nadškofu Pogačniku. Leta 1968 je bil posvečen v škofa.

morebitnega nasprotnika likvidirati. Ljudje so bili prepuščeni sami sebi, ponoči pa so prihajali in jih likvidirali. Tako so pobili tudi veliko nedolžnih duhovnikov, ne samo tistih, ki so res že lahko organizirali odpor proti njim. (Ta odstavek v originalu objavljen z vidnejšimi črkami, op. ur. A.D.)

Strah pred partizani ni bil popolnoma brez podlage, kajti partizani so pobili približno 70 naših duhovnikov kar na terenu, potem pa tudi veliko tistih, ki so jih vrnili. Imamo tudi seznam duhovnikov, pobitih med vojno. Največ so jih pobili partizani, potem Nemci in nato Italijani. Pa še 50 naših bogoslovcev so po vrnitvi s

(dalje na str. 5)

LETNA SEJA

Kluba Društev Slovenskega narodnega doma, 6417 St. Clair Ave., Cleveland

se bo vršila v četrtek, 19. januarja, ob 7.30 zv. v prizidku Slovenskega narodnega doma

Pooblaščen predstavniki društev vabljeni, da se te letne seje udeležijo.

LETNA DELNIČARSKA SEJA Slovenskega narodnega doma 6417 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio

se bo vršila v nedeljo, 5. februarja 1989, ob 2. pop. v prizidku SND. Vsi delničarji in pooblaščen predstavniki društev-lastnikov delnic vabljeni na to važno sejo.

Edward Kenik, predsednik

Po obisku rodne domovine...

piše ANZE

V deželi milijonarjev

V. del

Stranje

Del ceste na Logatec je najslabša, kar sem jih videl v Sloveniji. Sedaj jo popravljajo. Logačani so zamerili Žirovcem, ker so se na svobodnem glasovanju odločili za odcep od Logatca in priključitev k škofjeloški občini.

V Logatcu smo se ustavili pri nečaku, ki je študiral medicino, pa ga bolj vesel mizarstvo in strojništvo; ima vse potrebne stroje in dela v prostem času vse, kar rabi doma in v službi.

Dalje po lepi, »cesarski« cesti skozi Vrhniko, Cankarjev rojstni kraj. Ko so odkrivali Cankarju spomenik v začetku tridesetih let, je bil položaj slovenskega naroda prav tako nevaren, kot je sedaj. General Živković je prepovedal slovenske zastave in hotel uvesti srbsčino za edini državni jezik. Od slavnostnega govornika, pisatelja Franca Sal. Finžgarja smo pričakovali, da nam bo dal kako upanje na boljše čase, pa nas je razočaral, kakor tudi pozneje v in po revoluciji. Tudi nekaterim slovenskim literatom veljajo Cankarjeve besede: »Nikarte! Ta burka je stara že tisoč let!«

Po obisku nekaterih sorodnikov v Ljubljani, smo se odpeljali v Komendo obiskat našega rojaka, upokojenega župnika in dekala, č.g. Viktorija Demšarja, ki je letos pel svojo biserno mašo, še čil na duši in na telesu. Z raziskovanjem zgodovine rodbine Testa-ferrata, ki je imela svojo graščino v Komendi in katere član je bil tudi znani komendski župnik Peter Pavel Glavar, si je zaslužil častno članstvo Malteškega viteškega reda. Dva člana te rodbine sta se udeležila njegove slovesne daritve v Komendi.

Na naše besede, da gremo tudi v Stranje, je rekel: »O, to je pa čisto naraven pojav! Marijin kip je narejen iz mavca, v zemlji je pa tudi polno apnenca in celo rudnik kaolina je blizu, pa povzročja žarčenje. Pojdite raje pogledat župno cerkev v Stranjah; tam je polno Plečnikovih umetnin.«

Kapela v Županjih njivah ni nič posebnega. Le to, da stoji pred njo stojalo za sveče, ob strani pa velika tabla z molitvijo za bolnike. Če se res kaj čuti žarčenje, nismo preiskovali. Sta pa že blizu dve stojnici, ki prodajata sveče in razne spominčke.

Župna cerkev v Stranjah je res zanimiva. Lep je strop (lesen), na koru in pod njim, najlepši pa prostor pod stolpom, ki je opremljen za krstilnico. Namesto krstilnega kamna, visi od stropa na dveh lepo obdelanih brunih (ki spominjata na totempole), nekaj kotliček s krstilno vodo. Tudi drugod po cerkvi se vidijo razne Plečnikove umetnine. Cerkev stoji na strmem gričku in je bila

med vojno nemška utrdba. Pod njo je lepo urejeno, precej tesno pokopališče.

Stranje so znane tudi po njenih »ritmičnih« molivcih, ki jih je vodil č.g. župnik Gačnik, ki je pa sedaj hudo bolan.

Lep je trikot Ljubljana-Kamnik-Kranj; lepa je vsa Gorenjska, lepo tudi Sorško polje, o katerem je politkomisar Žirovnik vedel, da na njem raste najboljši krompir na vsem svetu, zato bodo »po zmagi« posadili vse Sorško polje s krompirjem. Najlepši je pa Bled, podoba raja.

Ljubljana

V Ljubljani je zaradi nepričakovanega porasta avtomobilizma prav tako težko najti prostor za parkiranje, kakor v središču Clevelanda. Mi smo ga dobili v neki ulici za Univerzitetno knjižnico in šli peš po mestu. V Maximarketu in v Nami trgovinah dobiš vse, kar si poželiš — če imaš denar. Obe trgovini sta polni kupcev. Cene so malo nižje kot v ZDA.

Naš glavni namen je bil obiskati Žale. Tudi tam je bilo vse polno ljudi, ki so krasili grobove. Pred vhomom je bilo veliko prodajalcev rož in še več tistih, ki so prodajali sveče v plastičnih posodah s pokrovi, ki varujejo ogenj, da ne ugasne.

Ustavili smo se v desnem kotu, kjer počivajo lazaristi in usmiljenke, med njimi naša teta, ustanoviteljica reda Marijinih sester, potem pa pri grobu brata Cirila, njegove žene Ivce in njene mame Ivanke. Vsi trije so bili ubiti v dveh avtomobilskih nesrečah. Malo naprej je grob nečaka Andreja, računskega genija, ki je bil tudi ubit v avtomobilski nesreči, po praznovanju mature. Koliko nepotrebnih žrtev in žalosti!

Opoldne k svakinji na kosilo, kamor je prišel njen vnuk, ki je pokazal poln vrč odlikovanj od usnjate do zlate, ki jih je zaslužil na raznih narodnih in mednarodnih plavalnih tekmah.

Popoldne še po slovo od obeh bolnih bratov in od drugih sorodnikov. Za ogled mesta je zmanjkalo časa. Vidi se pa, da Ljubljana v gradbeni tekmi ne zaostaja za podeželjem.

Žiri

Od nikoder drugod se Žiri ne vidijo tako lepo, kakor s strmega Žirka nad vasjo. Od tod se vidi, da je dolina napredovala v zadnjih štiridesetih letih več, kot prej v štiristo letih. Vse to po zaslugi tovarne športne obutve »Alpina«, ki zaposluje v Žireh in po okoliških podružnicah okoli 1800 ljudi. Ima tudi prodajalne po vsej Jugoslaviji.

Hudo krizo (ekonomsko) je preživelo od blizu 50 samostojnih čevljarških mojstrov samo kakih deset. Drugi so se

pa združili v zadrage ali družbe, ali pa šli k drugim za pomočnike. Težki žirovski delavski čevlji so bili znani po šumah Bosne, Bukovine in Slavonije že kakih 100 let — bolj kot v Sloveniji.

Po vojni so se vsi žirovski čevljarji združili (ne čisto prostovoljno) in ustanovili tovarno. Polagoma so napredovali po obsegu in tehniki. Najtežja dela: zbiranje »bakanč« z lesenimi klinci in šivanje gozjeric na roko so prevzeli stroji, ki vse zlepijo. Namesto usnja se uporabljajo razna pogumana platna za gornje dele, plastične mase pa za podplate. Z ustanovitvijo podružnice v Čemurju pri Čedadu (Furlanija), si je družba odprla vrata na Skupni evropski trg, kamor izvažajo — posebno v Zahodno Nemčijo — smučarske čevlje in palice v velikih količinah, pod znamko »Made in Italy«. Pri tem so zaposleni največ furlanski Slovenci. »Alpina« tudi krije eno tretjino ameriške potrebe po smučarskih čevljih.

Čevljarstvo je bilo precej sezonsko delo, zato se je nekaj čevljarjev naučilo tudi klekljati čipke, da so jih delali, kadar ni bilo naročil za čevlje. Pred vojno, ko so začele nekatera podjetja izdelovati tudi lahko, poletno obutev in jo prodajati v lastnih trgovinah, je postalo delo bolj stalno. Med tem, ko je bilo včasih delo skoro izključno moška domena (le šteparice so bile ženske), pa sedaj strežejo strojem večinoma ženske.

Vsi sveti

Na Vse svete popoldne smo navadno imeli v župni cerkvi petje in pridigo, pri kateri je vsa cerkev, običajno polna vernikov, jokala. Po vojni so vse te pobožnosti prenesli v skoro 2 km oddaljeno podružnično cerkev na Dobračevi, kjer je tudi pokopališče. Tudi letos (1988) je prišla na pokopališče velika množica molit na grobove rajnih.

Med potjo in na pokopališču me je pozdravilo več ljudi, ki jih nisem poznal. Nekaterih že nisem bil videl 45 let.

Kadar se poslavljam od domačih, se moram prisiliti, da nič ne mislim, da je to morda poslednjikrat; letos se nisem mogel otresti teh misli. Premišljeval sem: Le kaj sem zagrešil, da bom moral od desetčlanske družine ravno in samo jaz umreti in počivati v tujini? Stoječ ob grobu staršev, sem se spomnil, kako sem želel prva leta v Ameriki, da bi bil vsaj po smrti spet pri njih. Pozneje sem se vdal v usodo, da moram biti pri svoji družini.

Iz tega premišljevanja me je zbudil glas za hrbtom: »Dober dan, Tone! Kako se imaš?« Iz navade sem odgovoril: »Hvala lepa! Dobro!« Šele potem sem se obrnil in pogledal, kdo je. »Oprostite! Ne poznam Vas.

Kdo pa ste?« »Julka P. sem,« je rekla. V tistem trenutku so šli skozi moje možgane s kompjutersko naglico sledeči dogodki izpred 45 let:

V soboto, 23. oktobra 1943, so se Nemci umaknili iz naše vasi. Med 11 talci sem bil tudi jaz. Naslednji dan so partizani zasedli našo dolino in mi smo postali podložniki svobodne partizanske republike. Še tistega dne so se morali prijaviti za vojaško službo vsi moški od 16 do 60 leta. Z Julkinim mozem sva se prijavila zadnja, že pod noč. Ni bilo druge poti. Nekaj so jih takoj mobilizirali, med drugimi tudi županovega sina Jankota. Ta odlični fant se je s svojimi junaštvi takoj priljubil pri vseh partizanih. Za njim so šli radi v napad na nemške bunkerje. Tudi predpostavljeno so mu začeli zaupati in mu dajati razne važne naloge.

Ker je bil trgovsko izučen in je poznal razne dobavitelje v Ljubljani, so mu nekoč naročili, naj gre v Ljubljano in skuša dobiti kaj blaga. Šel je in dobil toliko, da je moral organizirati posebno skupino fantov, da so prenesli vse varno iz Ljubljane v delavnico štaba.

Tudi po hajki sredi novembra, ko so Nemci pregnali partizane iz Žirov in jih precej pobili, so mu dali nalog, naj prekrbi razne potrebščine. Takrat je bila partizanska vojska v popolnem razsulu. Nemci so pa zagrozili, da bodo s topovi izravnavali vas z zemljo, če bodo še kdaj našli partizane v Žireh.

Okrog 26. novembra je prišel domov z namenom, da se ne vrne več nazaj. 29. novembra je povabil nekaj fantov na razgovor. Prišla sta oba njegova svaka Jože in Ludvik, klepar Lovro, Tine in morda še kdo. V pogovoru je rekel Lovro: »Zapomnite si! Partizanov ne bo nikdar več v Žiri!« Tine mu je ugovarjal: »Ti jih še ne poznaš!« Lovro pa spet: »Štefan, vina stavim, da jih ne bo nikdar več. Pili bomo pa po vojski.«

Še tisti večer so prištorkljali v našo hišo, ko se je znočilo. Štiri oborožene mlade fante je vodila Ana-Marija, bivša učiteljica v Tolminu. Nova italijanska oficirska uniforma ji je kar lepo pristojala. »Tone! Ti greš z nami!« je ukazala. Ker sem že prej sklenil, da se jim

živ ne dam v roke, sem zavlačeval, da bi dobil priliko za kako rešitev. »Dajte mi vsaj en dan časa, da bom oddal ključke in blagajne v Čevljarški za drugi in v Mlekarni,« sem prosil. »Sedaj ni časa za odlašanje, sedaj je vojna,« je odgovorila Ana-Marija.

»Jaz sem bil sedem let vojak in vem, kaj je vojna,« se je vmešal ata. »Pa to ni vojna, to je barabija,« je zaključil.

Začudil sem se, ko so vsi te besede kar preslišali. Še sem se obotavljal. Sestra me je prosila: »Tone, daj se hitro pripraviti, ti bom pomagala«. Dovolila mi je Ana-Marija, da sem šel v svojo sobo po perilo, toda trije oboroženci so bili vedno okrog mene, da nisem mogel seči na visoko peč v kotu. Ko bi bil mogel, bi se bil tisti večer drugače končal. Hvala Bogu, da se ni!

Težko se je bilo odločiti, zato sem vprašal ata: »Ali naj grem?« »Pošten bodi in pojdidi!«

Partizanko je že jezilo moje obotavljanje, zato je nastavila revolver na moja prsa in rekla: »Prokleti fant! Vsak gumb zapenjaš pet minut. Ali greš, ali ne?«

Oprtal sem nahrbtnik in šel. Isti nahrbtnik, ki mi ga je mama naredila kmalu po prihodu Nemcev, ko so govorili, da bodo vse moške pregnali v Nemčijo na delo. »Nas, žensk, ni škoda,« je rekla. »Toda vi, moški, morate ubežati! V vsakem nahrbtniku bo hrane za tri dni, potem boste pa že prišli do kakih dobrih ljudi, da vam bodo pomagali.« Ko sem ji pozneje včasih rekel za šalo: »Vi ste bila prva partizanka,« je odgovorila: »Kdo je pa vedel, da bo iz tega nastala taka barabija?«

Zunaj je čakalo še več »tovarišev«. Ana-Marija je rekla: »Tone, sedaj si naš! Glej, da ne boš delal kakih neumnosti! Vedi, da imaš doma starše in sestri!« »Jaz bom že pameten, če boste vi,« sem rekel.

(dalje prihodnji torek)

ISKRICA

Ključna značilnost demokracije je stalna odzivnost javnih organov stališčem državljanov, ki imajo enakopraven položaj.

Robert Dahl

Josef's Hair Design

5235 Wilson Mills Rd.
Richmond Heights, Ohio
461-8544 or 461-5538

Kanadska Domovina

ODMEVI S PRERIJE...

LETHBRIDGE, Alta. - Zadnja adventna nedelja — četrta prižgana sveča na adventnem vencu dogoreva. V cerkvenem oznanilu berem pomembne misli: Kristus je ponovno rojen. Ne v raztrgani štalici, oddaljeni v času in prostoru. Kristus je ponovno rojen v nas, v vsakem trenutku, ko odgovorimo Njegovi stari zapovedi: Ljubi bližnjega, ustavi tok solza človeštva, zdravi njegove rane in priznaj tudi v drugih, da je Kristus rojen. Malo besed z velikim sporočilom.

Zadnja nedelja pred Božičem. Vse je v nekako mrzličnih pripravah na Njegov prihod. Kamorkoli se obrneš je čutiti razpoloženje, ki ga vzbujajo in obenem motijo polne trgovine (s kričavimi ponudbami), iz katerih odmevajo stotere božične melodije, ki pa te odrivajo od resne zbranosti in duhovnega namena advēta. Veliko preveč je materialnega poudarka tehle dni, premalo pa duhovno vneme in zbranosti.

Nas je, kot že večkrat prej, obiskal naš dobri in vsem priljubljeni znanec g. Tine Batič, ki ga celo nove dolžnosti župnika v Torontu niso odvrnile, da se ne bi napotil na misijonarsko pot na zahod Kanade. Mlad je, agilen, in to ga žene, da nam dvakrat letno prinese možnost slovenske spovedi in ob mašni daritvi in v govoru zdrave in goreče misli in napatke duhovne hrane. Čas mu je v tejle sodobni naglici skopo odmerjen, zato se na žalost oglasi in pomudi med nami samo en dan. V resnem, zbranim govoru nam natrese žlahtnega semena; kako ga vsejemo in potlej negujemo in koliko ga obrodi naj bo potem naša skrb. Kratka pa resna duhovna priprava.

Ker nam naše spretno kuharice nudijo vsakokrat po veriskem opravilu prigrizek, se po maši zbere večina srenje v cerkveni dvorani na srečanje z g. Tinetom in na klepet, za kategera je snovi vedno dovolj. Topot radi časa nismo zmogli zapeti slovenske pesmi, čeprav je zborček v cerkvi trkal na naša srca in mehko božal

naše duše z nepozabnimi slovenskimi božičnimi melodijami.

G. Tine: Velik in iskren »boglona« za vaš trud in skrb za nas in veseli upamo na postno srečanje. Adventno srečanje je zbralo 48 članov naše skupnosti. Ne vseh. Kak ducat naših ljudi je bil kdo ve kako zadržan.

Seve pa poleg duhovne hrane potrebujemo še bolj tudi telesne. Ta je menda povsod kot dnevi »vseh sort«. Moja košta je enostavna, kuhati po zvižanih receptih ne znam in se mi ne da, pa saj mi kot upokojencu vedno primanjkuje časa za kuho, torej najraje natepam enolončnice, ki mi menda ne škodijo, nudijo pa vse potrebne kalorije za moč in zdravja, kar mi pove po zaužitnih obrokih različno »porajkljan« pas.

Brat mi je trdil na obisku tule, da imamo v primeri z evropskimi možnostmi tukaj še vedno nebesa v marsičesa, če že ne v vsem. Seve so naju tiste dni sorojakinje crkljale s povabili in nato zvrhanimi krožniki dobrot, moški pa skrbeli za namakanje použitega. Skratka: zlati čas dveh samcev.

Nekega večera je zapel telefon s sladko melodijo ženskega povabila na udeležbo veselo-žalostnega dogodka, da bo tele dni odbrenkal Dimnikov Štefan 60 srečnih in uspešno preživetih let in naj bi prišli pomagat poriniti ga preko važnega življenjskega praga. To je, veste, tisti nabriti fant, ki je v špitalskem taborišču uganil kakšno svojevrstno dogodivščino v veselje in poredko soglasje žlahte.

To je isti Štefan, ki vkljub takrat lačnim dnevom, na mamino skrb in jezo, ni kaj obrajtal domačega »soka«, se kujal itd. (Pa verjemite mi, je fantič zrastel, se oženil, si uspešno pomagal!) Saj vsega ne smem povedati, kajti če bi, bi ne bilo snovi za spoved. Štefan je raste v taborišču z nami v veselih in oblačnih dnevih in z nami odpotoval iskat srečo in kruha

v novo kanadsko domovino, ki ne pozna soka, pa nam je nudila debel kos celo pomazanega kruha. In še več.

Ja, ja, to je tisti že doma iznajdljivi Štefan, ki se je ob priliki bratovega obiska izpovedoval. Telesnemu zdravniku za telesne težave. Če je namreč doma ukresal kaj takega, da so imeli v hišnem kotu za tako bolezen šibo, se je na večerni obračun z očetom za greh, spoved in pokoro seve zbrano pripravil. Trdi, da je dvojje ali celo troje hlač še kar uspešno ublažilo vse očetove napade in ihto s šibo na njegov telesni december. Ta brihta mu je seve uspešno pomagala v sprva trdem začetku tudi v Kanadi in odprla pot do uspehov. Te stori je nam je pripovedoval v lastno olajšanje mladih grehov in priznanje pokore v naše nasmevano veselje.

Seveda smo se odzvali vabilu mnogi sorojaki in poleg Dimnikov nas je bilo kar precej. Že ko smo leta 1949 potovali z ladjo Scyntyö v Kanado, lahko trdim, da nobena ladja doslej ni imela na svojem krovu toliko dimnikov (z malo in seve veliko začetnico). Imela je tri velike za dim in tuljenje, na krovu pa bolne in zdelane Dimnike, ki so kot mi iskali obrobja ladje za bolno krmiljenje rib z nepredelanimi makaroni in drugo kuhano robo. Ja, sam vem, da tisti morskimi boleznimi ne pomaga nobena molitev in noben žegen.

Ker je bilo že takrat članov z imenom Dimnik več kot je zmogla takrat moja računica na deset prstov, bi moral zdaj gotovo rabiti moderni računalnik za seštevanje in množenje, da bi vedel, koliko tega rodu je zdaj na zahodu, vzhodu in središču Kanade. Kot sami veste, zdaj naši preizkušeni matematični naravni pripomočki, kot so naši prsti, ne pomagajo kaj prida, moderni učenci jim tudi ne verjamejo več, ker niso na baterije kot sodobni računalniki. Smo pač v motorizirani dobi, ki gre kaj lahko v mlade, pa vse težje v stare butice.

Nekaj Dimnikov je pri tejle prijetni proslavi manjkalo, smo pa mi z bolj tujimi imeni izpopolnili vrste. Bila nas je tolikšna rajda, da je zmanjkalo mehkih in trdih sedišč, saj so nekateri veselo in prstovoljno zavzeli stojišča v kotu z napisom »domača gostilna«. Veliko smo imeli opraviti z okusno jedačo in pijačo (vmes seveda nujno menjavanje novic in klepetanj). Ko smo že omahovali, je skrbna gospodinja Anica, Štefanova skrbna in podjetna žena, prinesla veliko torto. Pa kljub velikosti ne bi zmogla posaditi 60 sveč v Štefanov ponos. Samo ena velika je stala sredi gavitrož in drugih rož, verjetno zato, da bi ob gašenju Štefan ne mislil na preveč deklet. Samo en pih in ob ubrani pesmi »Kol'kor kapljic, tol'ko let«, je ugasnila

(dalje na str. 6)

Škof Rožman je bil velik Slovenec

(nadaljevanje s str. 3)

Koroške likvidirali prav tako brez vsakršnega procesa. (Ta odstavek je bil v originalu objavljen z okvirjem, da bi bolj izstopal, op. ur. A.D.)

Vidite, take stvari so se dogajale. Zato je bilo duhovnike strah in so bežali. Konec vojne je odšlo čez mejo približno 200 ljubljanskih škofijskih duhovnikov in nekaj redovnikov. Žal je bilo med njimi tudi veliko takih, ki bi jim ne mogli ničesar očitati in nekaj se jih je kasneje vrnilo, vsi pa ne. Zdaj so v veliki večini umrli, vendar pa je zunaj še vedno okrog 100 naših duhovnikov, nekateri od teh so bili potem posvečeni tudi zunaj.

• *Kdaj se je potem začel prvi povojni val aretacij duhovnikov, ki se med vojno niso kompromitirali s sodelovanjem z okupatorjem?*

— Tiste, za katere se jim je zdelo, da so bili povezani z belo gardo in z domobranci, so začeli zapirati takoj. Tako so bili že ob božičnem procesu leta 1945 nekateri obsojeni na smrt, na primer župnik Čerovnik iz Šentjerneja, za katerega se je kasneje izkazalo, da so bile obtožbe zoper njega povsem izmišljene, potem dr. Križaj, no, ta je bil morda res preveč zapleten... pa še nekaj drugih. Takratni oblasti je šlo za utrditev, zato je morala odstraniti vse tisto, za kar se ji je zdelo, da bi jo lahko omajalo. In tako so prihajali po duhovnike in jih zapirali. Takrat so zaprli vse jezuite, jih približno 5 obsodili, hišo nacionalizirali, zaplenili cerkev... No, tako so zaprli tudi vse lazariste, da bi jim lahko zaplenili njihovo hišo. Kadar so kaj potrebovali, so pač našli žrtev.

• *Tako so leta 1947 aretirali tudi vas...*

— Da, tudi mene, čeprav so me v začetku skoraj dve leti pustili pri miru in celo pohvalili moje ravnanje, ker nisem skupaj s škofom Rožmanom zapustil Ljubljane. Kasneje pa so mi neprestano nastavljali razne zanke in špijone. Moram reči, da so bili zelo nespametni tudi naši emigranti, saj so velikokrat pošiljali čez mejo svoje kurirje in ti so se zmeraj ustavljali tukaj. Tako sem bil leta 1947 aretiran kot špijon. Dokazovali so mi, da sem imel stike s kurirji naših emigrantov, da sem pomagal nekemu hrvaškemu frančiškanku pobegniti čez mejo in podobno. Predvsem pa so me obtoževali špijonaže za zaveznike. Obsojen sem bil na 12 let zaporu, 8 pa sem jih odsedel.

• *Kako so z vami ravnali v zaporu? Kdo so bili vaši zasliševalci?*

— Ne bom vam povedal imena, ker se je takratni zasliševalec pozneje zelo spremenil. Takrat je bil pač mlad komunist, ki se je obnašal bolj pobalinsko, kasneje pa se je res zelo spremenil. Lahko pa rečem, da me je najbolj brutalno zasliševal Mitja Ribičič. Na to zaslišanje imam najslabše spomine.

• *Kako je zaslišanje potekalo?*

— Zaslišanje je potekalo takole: dali so me v bunker, to je podzemeljska celica brez svetlobe, kjer sem bil dobra dva meseca. Tam je bila samo ena deska, na katero sem se zvečer lahko ulegel. Nasproti vrat je gorela zelo močna žarnica, ki je svetila vso noč naravnost v obraz.

Ob devetih je bilo obvezno spanje. Počakali so, da sem zaspal, nato pa so nenadoma odprli vrata in vpili: Kdo ste vi? Hitro na zaslišanje!... In tako vso noč, noč za nočjo... Po dveh mesecih bunkerja so me dali v samico, v kateri sem preživel dve leti in dva meseca — vseskozi popolnoma sam. Nazadnje je bilo lažje, ker sem bil v skupni sobi in sem delal tudi v pisarni.

• *Ali ste bili duhovniki v skupnih sobah?*

— Jaz sem bil veliko časa popolnoma sam, potem pa smo bili skupaj. Kasneje so me zopet ločili od ostalih duhovnikov, ker so rekli, da nanje slabo vplivam. Večinoma sem bil med laiki. To so bili sami izobraženi ljudje, bili smo vseh prepričan in zmeraj je bil med nami tudi kakšen član partije, ki so ga imeli za obveščevalca. To je bila posebna metoda. V vsako sobo so dali nekoga, ki je moral potem poročati, kaj govorijo duhovniki med seboj. Tako so si v ta namen izbrali nekega duhovnika, ki so ga poprej izstradali in popolnoma živčno uničili. Potem so ga pa dali v udobno celico, mu dali liter vina, salamo in kruh ter mu naročili, naj zapiše, kaj so se duhovniki med seboj menili. Ta človek je bil tako pošten, da mi je to povedal in je zmeraj pisal tako, da nam ni škodil. Vidite, to so bile čisto stalinistične metode.

• *Ali ste imeli po vrnitvi iz zaporu še kakšne nevšečnosti z UDBo?*

— Prva nevšečnost je bila ta, da je minister Kraigher poklical škofa Vovka ter mu naročil, da ne smem nikdar več priti v škofijo v službo. Zato me je škof poslal v službo na župnijo v Sodražico na Dolenjskem, kjer sem bil 9 let župnik.

Na župniji mi niso delali posebnih težav, nekoč pa so me klicali na UDBo, ker naj bi ob smrti škofa Rožmana na prižnici rekel: »Umrli je največji Slovenec!« Vedel sem, da je vse skonstruirano, saj tisto nedeljo, ko naj bi izrekel te besede, nisem maševal tam, ampak v sosednji fari. Potem so mi grozili, ko pa sem odločno protestiral, so naenkrat postali zelo prijazni. Drugače nisem imel posebnih težav. (Tudi ta odstavek je bil v originalu objavljen z okvirjem, op. ur. A.D.)

Ko je škof Vovk umrl, sem postal generalni vikar in pomožni škof pri pokojnem nadškofu Pogačniku in sem še velikokrat prišel v stik s temi

(dalje na str. 6)

ŽUPNIJSKA HRANILNICA in POSOJILNICA "SLOVENIJA"

Vam nudi razne finančne usluge: Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij itd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

POSLUŽITE SE NAŠE SLOVENSKE FINANČNE USTANOVE!

URADNE URE

na 618 Manning Ave. Toronto		Tel.: 531-8475
Torek — sreda	10 a.m. — 3 p.m.	
Četrtek — petek	10 a.m. — 8 p.m.	
Sobota	10 a.m. — 1 p.m.	
na 739 Brown's Line, Toronto		Tel.: 255-1742
Torek — sreda	10 a.m. — 3 p.m.	
Četrtek — petek	12. p.m. — 8 p.m.	
Sobota	10 a.m. — 1 p.m.	
v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Velikem		Tel.: 561-9952
Vsak petek od 4h do 8h zvečer.		

Škof Rožman je bil velik Slovenec

(nadaljevanje s str. 5)

Ljudni, tudi z mojim zaslisevalcem, pa so bili kar prijazni. Ko se je nadškof prvič uradno srečal z Ribičičem, mu je dejal: »No, saj midva se pa poznavava«. Ribičič pa začuden: »Od kod?« »Ja iz aresta,« mu je odgovoril Pogačnik. Potem pa je Ribičič rekel: »No ja, to so bili časi nujnih administrativnih ukrepov!«

• **Ali je Cerkev nekaj storila za rehabilitacijo po nedolžnem obsojenih duhovnikov ter za razveljavitev krivičnih obsodb?**

— Kolikor mi je znano, še nismo zahtevali obnovitve teh procesov. Veste, če moramo trpeti in biti zaprti, mi duhovniki to že nekako vštujemo v svoje duhovniško poslanstvo, ker moramo biti vedno pripravljene tudi na to. Bilo pa bi zelo prav, da se obnovijo taki procesi, kot so bili jezuitski in lazaristovski, ker so bili konstruirani samo zato, da so lahko zaplenili njihovo premoženje in cerkev Sv. Jožefa.

Za nas pa je velika krivica spomenik pred stolnico. Sem edina priča, da škof Rožman ni vedel za demonstracije žensk pred stolnico, ker je imel sobo na povsem drugem koncu. Ko je bila druga demonstracija, so štiri ženske prišle v škofijo in

jaz sam sem jih odpeljal k škofu. Ta jih je lepo sprejel, se z njimi pogovoril, sprejel njihove prošnje in jim obljubil pomoč.

In ko zdaj nadškof ponovno apelira na najvišje institucije, naj vendar odstranijo ta krivični napis, smo dobili odgovor, da so po italijanskih virih ugotovili, da škof res ni dal s silo razgnati žensk, ampak da so to storili Italijani, in da bodo ta napis spremenili, vendar pa ga do zdaj še niso. Ljudje pa se ustavljajo in to berejo, kažejo v škofijo: »Na škofovo pobudo so bile ženske nasilno razgnane...«

Vidite, to je popolna laž. Jaz sam pa se ne bom nikoli potegoval za rehabilitacijo, zame ni več pomembna. Pomembno je, da sem do srečno prestal, da sem do dna spoznal stalinistične metode, ki so jih imeli v zaporih, da sem v zaporu doživel tudi veliko lepega, da smo se duhovniki, ki smo bili skupaj zaprti, med seboj spoznali, se drug drugega bogatili in tako je med nami nastalo lepo sožitje in bratstvo. Od nikogar pa ne bom zahteval rehabilitacije.

Za Mladino se pogovarjala
Alenka Cotič

KOLEDAR PRIREDITEV JANUAR

28. — Slovenska pristava priredi »Pristavsko noč« v SND na St. Clairju. Igrajo Veseli Slovenci.

29. — Slov. šola pri Mariji Vnebovzeti priredi kosilo v šolski kafeteriji. Serviranje od 11.30 do 1. pop.

FEBRUAR

4. — Dramatsko društvo Lili-ja priredi pustno zabavo z večerjo v Slovenskem domu na Holmes Ave. Pričetek ob 7h zv. Igrajo Veseli Slovenci.

4. — Društvo Modern Crusaders št. 45 ADZ priredi večerjo in ples v SDD na Waterloo Rd. Igra Jeff Pecon orkester.

5. — Letna delničarska seja Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave. s prične ob 2. pop.

7. — V avditoriju pri Sv. Vidu bodo »kolone« (tudi riževe). Prebitek je namenjen mesečniku Ave Maria.

12. — Misijonska Znamkarska Akcija priredi kosilo v šolski dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje od 11.30 do 1. pop.

26. — Slov. šola pri Sv. Vidu postreže s kosilom v farni dvorani. Serviranje od 11.30 do 1.30 pop.

MAREC

5. — DNIJ pri Sv. Vidu iredi »Pancake & Sausage« zajtrk v dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje od 8.30 zj. do 1. pop.

Ameriška Domovina
druži Slovence
po vsem svetu!

JOSEF KUCKHOFF:

Ljubi kruhek

V KRČMI »Pri veselih pajdaših« je bila zvečer velika moška družina. Pili so in peli, se smejali in kvartali in hrušča in trušča ni bilo ne konca ne kraja. Marsikateri je pri pijači in kvartah v nekaj urah zabunkal, kar je s trdim delom zaslužil ves dolgi teden. Hudobec si je lahko mencial roke: toliko uspeha s svojimi skušnjavami že dolgo ni imel.

Ob mizi, kjer je bila družba posebno glasna, je sedel sredi svoje tovarišije mlad moški. Štel je nemara svojih petindvajset let, ali pri pitju ter ro-bantenju je bil hujši kakor marsikateri izmed starejših.

Svoje dni je bil France, tako je bilo fantu ime, dober dečko. Bilo je takrat, ko je bil še doma, kjer še zdaj žive njegovi priletni starši. Danes je na vse to pozabil. Iz veselega fanta je postal pijanec in kvartopirec, ki je svoj prosti čas zabijal v gostilni ter se vmešaval v sleherni prepir.

Dokaj časa je France nocoj že pil in igral, se drl z drugimi, ko so prepevali, ali pa zbijal svoje kosmate šale. Dokaj kratki so si kozarce nalili in jih v dušku izpili. Marsikateri za mizo ni več vedel kaj počenja.

Ko so tako dolgo pili in razsajali, se je enemu izmed družine zahotelo jedače. Na vsem lepem so tudi vsi drugi začutili lakoto. Natakariča je začela nositi na mizo, kar je krčma premogla: narezka in sira in kruha, lepega kruha z zlatorjavo skorjo.

Hlastno kakor poprej po šilcu žganja so segle zdaj roke po kruhu. Za hipec je v veliki gostilniški sobi trušč nekoliko potihnil. Vsak je jedel, kolikor je mogel.

Tedaj pa je nekemu, ki je s Francetom vred prej popival in razsajal, košček kruha padel pod mizo. France je to opazil, se sklonil in se rinil med tesno skupaj sedečimi pijanimi bratci, da bi košček kruha pobral. Ni ga sililo spoštovanje do božjega daru, da je pod mizo iskal zalogaj, ki je padel na tla. To spoštovanje je že zdavnaj pozabil. Zakaj pa je vendarle storil, sam ni vedel. Nemara ga je Bog na ta način skušal odvrniti od poti, ki ga vodi v pogubo.

Družina je sprva z začudenjem, kolikor so ga bili zmogni pri svoji pijanosti, nato pa z glasnim krohotom spremljala čudno početje svojega tovariša. Čemu se sklanja France za neznatnim koščkom kruha, ki je nerodi padel na tla? Saj je bilo kruha še na mizi. Pokali so od smeha in se jeli zabavati s tem, da so Francetu, ki je še tičal pod mizo, nagajali. Podstavliali so mu noge, ga suvali s čevlji in topotali, da se jim je France komaj izogibal.

Naposled se je le prikazal izpod mize s pobranim koščkom kruha v roki. Že se je hotel razjarjen pognati nad najbližjega, da bi se maščeval zaradi

bre in suvanja. Tisti hip pa se je kakor po čudežu prikazala v njegovem spominu slika njegove domače hiše. Zagledal je pred seboj svojo dobro, zvesto mater, kakršno je poznal v svojih otroških letih: kako je s svojimi vdelanimi rokami jemala iz brente moko in jo v nečkah zamesila v testo. V peči je že gorelo. In predej je hlebec jela vsajati, je za hip sklenila roke, ki se jih je še držalo testo, in za hipec pomolila. Zahvaljevala se je Bogu za vsakdanji kruh, ki jim ga je danes spet pripravil kakor že tolikokrat. In medtem ko se je zlatila skorja ter je topel vonj po novem kruhu lezel iz kuhinje po hiši, mu je oče pripovedoval o ljubem Bogu, ki je dal semenu v zemlji vzkliti, ki pošilja veter in dež in žareče sonce, da iz nežnega semena, ki ga je kmet raztrosil v brazde, lahko zraste zlati, težki klas.

Franček je bil zmeraj zraven, kadar je bila peka v hiši. Vedoželjen in veren je sprejemal vse vase, kar sta mu oče ali mati pravila o kruhu. In spominjal se je, kako je mati vsakokrat z nožem zarisala križ po spodnjem delu hlebca, preden ga je načela. In kako ga je navajala, da je poljubil vsak košček kruha, če mu je padel na tla. »Če pade kruhek ti na tla, poberi in poljubi ga!...«

Medtem ko so drugi za gostilniško mizo razsajali in se smejali ter ga zasmehovali, so v njem vstajali vsi ti spomini.

Hitro, kakor ga je obšla, ga je minila jeza nad brcami in nad roganjem lažnih prijateljev. Tiho je spet vzel v roke košček kruha, ki ga je bil poiskal in pobral izpod mize, ga nesel k ustom in poljubil, potem pa zavil v ruto in ga skrbno spravil v žep.

Od tistihmal se je France izogibal krčme in kvart. Postal je marljiv in varčen mož, ki ga skušnjave žganja in kvartanja niso več premagale. Majhen košček kruha ga je spravil s poti v pogubo na stezo, ki vodi v nebesa.

MISLI
(okt. 1988)

MALI OGLASI

FOR SALE

Beverly Hills area of Euclid. Newly decorated. Raised Ranch. 5 bdrms. 2 1/2 baths. Call after 6 p.m. — 486-1964. (2-5)

For Rent

Upstairs. 5 rooms. Lake Shore Blvd. Euclid. Near Holy Cross Church. Seniors preferred. 486-7098. (x)

Hiše barvamo zunaj in znotraj. Tapeciramo. (We wallpaper). Popravljamo in delamo nove kuhinje in kopalnice ter tudi druga zidarska in mizarska dela.

Lastnik TONY KRISTAVNIK
Pokličite 423-4444 (x)

mali oglasi so tudi na str. 8

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$40, dvoposteljna soba \$62. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš cimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI

PH-PALACE HOTEL, Corso Italia 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO 1

Vsem bralcem po širnem svetu pa: V novem letu mernik zdravja in tisoč sreč!

Pak

Janez Vasle

Buenos Aires, Arg.

Filadelfija: nepozabno doživetje

Mladi argentinski Slovenec Janez Vasle, ki večkrat piše v tednik 'Svobodno Slovenijo', je bil letos med tekmovalci mednarodno znanega pevskega tekmovanja, ki ga organizira v Filadelfiji, Pa., sloviti tenorist Luciano Pavarotti. O svojih vtisih je napisal dolg članek za Svob. Slov. (22. dec. 1988), ki ga posredujemo našim bralcem že zaradi tega, ker je bilo povabilo, da bi se na tako visokem nivoju tekmoval z najboljšimi mladimi pevci iz vsega sveta, lepo priznanje. V daljšem članku pa nič ne omejnja, da je imel oziroma sploh iskal stike s tukajšnjimi Slovenci. Če jih je imel, bo morda o le-teh pisal pozneje. Ur.

Med 30. septembrom in 10. oktobrom se je zbralo v Filadelfiji v Združenih državah, 141 pevec iz 18 držav na finalu tretjega mednarodnega pevskega natečaja Luciano Pavarotti (Opera Company of Philadelphia — Luciano Pavarotti International Voice Competition). Končnih zmagovalcev je bilo 40, med njimi tudi argentinski tenorist Eduardo Ayas. Enkratna izkušnja za vsakega pevca, ki je imel možnost ne samo, da meri moči na mednarodnem polju, temveč tudi, da se kot človek močno obogati.

Skozi dva tedna so tekmovalci prešli skozi najrazličnejša razpoloženja: utrujenost po skoraj enodnevnih vožnjah, napetost priprave in trdih vaj, izbiranje arij (vsak jih je predstavil pet), nastopi in navsezadnje še čakanje rezultatov. Medtem so uživali skupne izlete, zbiranja in tudi naključna srečanja. Vse to jih je gotovo zbližalo, kljub razlikam v jeziku, navadah in načinih življenja. Prišli so skupaj Amerikanci, Italijani, Argentinci, zgovorni in Kitajci, Poljaki, Korejci, Japonci bolj rezervirani. Vsak po svoje zanimiv.

Pevci so stanovali pri družinah, ki so jih prostovoljno sprejele v svoje domove. Nekaj mesecev pred tekmovanjem so prireditelji (Filadelfijska opera) poslali vsakemu pevcu formular z navodili in vprašanji glede jezika, posebnih prošelj, vere, zdravja, hrane, vaj in izletov. Po odgovorih so izbrali gostitelje.

Kronist mora priznati, da je imel izredno srečo. Stanoval je v Haddonfieldu, v krasnem predmestnem naselju, oddaljenem kake pol ure iz mesta. Družino, pri kateri je bival, sestavljajo Sam, judovskega pokolenja; Marija, italijanskega

rodu, in mala devetmesečna Glorija. Oba sta odvetnika, čeprav Sam ne dela v svojem poklicu temveč v veliki tekstilni trgovini. Marija je trenutno doma zaradi otroka. Sprejela sta pevce že prejšnja tekmovanja.

Okrog tipične in zelo prostorne ameriške hiše, oblečene z lesom, se razpreda polno zelenja, rož, dreves in miru. Kakih sto metrov naprej lepak oznanja, da so na tistem mestu leta 1850 prvič odkrili ostanke dinosavra, najbolj popularne živali med ameriškimi otroci. Na cesti skoraj ni videti ljudi. Tu pa tam avto. »Miru je včasih kar preveč, še posebno zame, ki sem vedno stanovala strogo v središču,« pravi Marija. »Pogrešam španski direndaj,« prizna sosedica iz Barcelone, ki je že enajst let poročena v naselju. Neko nedeljo popoldne so sosedje pripravili skupno malico sredi ceste. Namen: boljše medsebojno poznanje.

Kronista so tudi povabili in zelo prijazno sprejeli. Ob pogrneni mizi se je bančni uradnik pogovarjal s prebiterijanskim pastorjem, podjetnik s trgovcem, profesorica francoščine z mlado gospodinjo itd. Ljudje nimajo veliko priložnosti za srečanja med tednom, ker služba zahteva popolno posvetitev delu. Visoka življenjska raven je plod trdega dela in neusmiljene konkurence. Otroci so igrali nogomet, ki je zelo popularen šport v šolah, čeprav še ni vžgal med športno publiko.

Pevsko tekmovanje je vzbudilo veliko zanimanja v Filadelfiji, kjer so ga sprejeli kot važen kulturni dogodek. Izvrstno organizacijo vodi že od začetka Jane Grey Nemeth, ki odgovarja tudi za pripravo in kvalifikacijske tekme po vsem svetu. Ni lahko skrbeti za čez sto ljudi različnih jezikov, navad, lastnosti in napak.

Razdelitev pevecov po državah je bila sledeča: ZDA 62, Italija 25, Kanada 11, Argentina 10 (sopranistke: Laura Rizzo, Araceli Quijano; mezzosopranistka Nelibel Martínez; tenorista Carlos Duarte in Eduardo Ayas; baritonisti Omar Carrión, Enrique Gilbert, Gustavo Gibert, Ricardo Ortale, in basist Janez Vasle); Koreja 8; Poljska 4; Kitajska 3; Madžarska 3; Mehika 2; Češkoslovaška 2; Urugvaj 2; po 1 pa Bolgarija, Costa Rica, Izrael, Švedska, Čile in Venezuela. Večina Japoncev, Korejcev, Kitajcev in Južnoamerikancev, razen Argentinec,

živi v Italiji ali v ZDA.

Po glasovih je bila razdelitev taka: sopranov 71, mezzosopranov 16, tenorjev 23, baritonov 19, basov 11. Vseh 141 pevec je bilo izbranih med 2000 kolegi z vsega sveta. Preliminarne avdicije so bile v Bruslju, na Dunaju, v Londonu, Zagrebu, Pragi, Budimpešti, Pesaru, Varšavi, Zürichu, Houstonu, San Francisku in Chicagu. Kvalifikacijski nastopi pa v Buenos Airesu, v Caracas, Montréalu, Modeni in New Yorku. Luksuzno tiskani program je predstavil vsakega finalista s sliko in podatki.

Natečaj Pavarotti se je začel leta 1981. Vpisalo se je 300 pevec iz 31 držav, 77 jih je bilo odbranih za Filadelfijo in 19 jih je zmagalo. Za drugo tekmovanje, leta 1985, se je število kandidatov zvišalo na 1500; 150 jih je prišlo v Filadelfijo. Zmagovalcev je bilo 54. Odločitev razsodišča je bila deležna glasnih kritik z vseh strani, zaradi števila izvoljenih, pa tudi ker dva sploh nista prišla v ZDA. Eden od teh je bil basist Paata Burchuladze, danes slaven, ki ni dobil dovoljenja za izhod iz Sovjetske zveze.

Krajevno časopisje je na dolgo in široko poročalo o dogodku. Najvažnejši dnevnik The Philadelphia Inquirer je posvečal cele strani, celo uvodnik in tudi nemalo kritik Pavarottiju in njegovim sodelavcem. Nekaj podobnega je storil Courier Post, krajeven časopis. New York Times se ni strinjal z letošnjim številom zmagovalcev. Televizija je izkoristila vsako priliko za snemanje tenorista, bodisi z mladimi pevci, na tiskovni konferenci, na tekmovanju in pri otvoritvi likovne razstave.

Pavarotti je bil skozi celo tekmovanje središče pozornosti in je vodil tekmovanje do najmanjših podrobnosti. Sredi parterja je bila miza z lučko, mikrofonom in steklenico mineralne vode. Tja je sedla žirija, ki so jo poleg tenorista sestavljali tudi Margaret Anne Everitt, direktorica Filadelfijske opere, in Antonio Tonini, starejši bivši učitelj v milanski Scali.

Pavarotti je poklical pevca na oder, ga prosil za prvo arijo, ustavil in poprosil, če mu ni bilo všeč, zapel tisti del, dirigiral ko se ni strinjal s tempom, izbral drugo arijo in tudi z žvižganjem spremljal nekatere melodije. Vedno je kaj opomnil in vsi so mu bili zvesto naklonjeni. Priredil je show po najboljšem ameriškem načinu.

Žirija je dvakrat ocenila vse pevce. Zadnji dan jo je Pavarotti za nekaj časa zapustil, da je otvoril lastno slikarsko razstavo. Že več let se ukvarja s to umetnostjo. Čeprav sam prizna, da ni genij, njegovo ime zadošča, da je otvoritev slavnostna. Pavarotti, ki je 1. oktobra izpolnil 53 let, se je tudi prikazal na cestni paradi, ki je na Columbus Day, prazniku odkritja Amerike, priredila v Filadelfiji italijanska

skupnost. Podarili so mu velikansko torto.

»Lansko leto sem prvič šel na Kitajsko z nekaterimi zmagovalci prejšnjega natečaja. Ko je letalo pristalo v Bejingju, sem se počutil kot operni Marco Polo. Naredili smo tako močan vtis na publiko, da nas je prvi minister povabil, naj zadnji koncert priredimo v Great Hall of the People. Odprli so dvorano posebej za nas,« je zaupal Pavarotti častnikarjem na tiskovni konferenci.

Spored tekmovanja je bil letos spremenjen. Najprej so ga prestavili iz junija na oktober. Potem so prvo predstavo prenesli v Bacon Theatre v New York, kjer je Pavarotti otvoril sezono Metropolitan, ko je pel Manrika pri Trubadurju. Med predstavami ni imel dovolj časa, da bi se s svojo belo limuzino pripeljal v Filadelfijo. Šele drugi teden je prišel in ocenjeval pevce v Academy of Music, najstarejši ameriški operni hiši, zgrajeni leta 1857. Medtem je skozi tri dni avtobus odpeljal zgodaj zjutraj skupino pevecov iz Filadelfije v New York, kamor je došel približno ob pol enajstih po treh urah vožnje.

Predstave so se vršile skozi ves dan in večkrat do pozne noči. Vstopnina v Filadelfiji je stala deset dolarjev, trodnevni abonma pa petindvajset dolarjev. Tudi pevci so čakali po več ur do nastopa. Po dveh predstavah je žirija izbrala 70 pevecov za končni koncert v nedeljo, 9. oktobra. Med njimi sta bila tudi Argentina Ayas in Ricardo Ortale. Koncert je trajal sedem ur, od treh popoldne do desetih zvečer. Eno uro pozneje je sam Pavarotti stopil na oder in poklical 40 končnih zmagovalcev: 16 Američanov (5 bivajočih v Filadelfiji), 9 Italijanov, po dva zmagovalca iz Kanade, Madžarske, Poljske, in po enega iz Argentine, Češkoslovaške, Čila, Izraela, Japonske, Kostarike, Švedske, Kitajske in Koreje.

Po glasovih je zmagalo 17 sopranov, 8 tenorjev, 6 mezzosopranov, 5 basov in 4 baritonov. Tridesetletni tenorist Eduardo Ayas je prvi argentinski zmagovalec.

Tudi čas za izlete

Filadelfija pripada državi Pennsylvania. Leži ob reki Delaware, šteje dva milijona prebivalcev v mestu in skoraj pet s predmestjem. Je predvsem industrijski in trgovski center, znan tudi po številnih kulturnih, izobraževalnih inštitutih in univerzah. Pristanišče štejejo največje v državi. Mestne hiše so večinoma zgrajene v angleškem stilu. Najvišji nebotičnik je letos dokončani Liberty Palace, oblečen v plavem steklu. Prej je imel to prednost starejši City Hall, ki ima na vrhu spomenik Williamu Pennu, ustanovitelju mesta leta 1683.

Rekreacijski odbor je pripravil dva skupna izleta, enega v zgodovinski del mesta, ostalega pa v Arts Museum. Filadelfija je bila središče ameriške začetne zgodovine. V Hiši

osvoboditve (Independence Hall) sta se zgodila dva odločilna dogodka: 4. julija 1776 so kongresisti volili deklaracijo neodvisnosti, ki jo je sestavil Thomas Jefferson. Tam je bilo zapisano, da so vsi ljudje enaki in da ima vsak človek pravico do življenja in tudi iskanja sreče. Zastopniki dvanajsterih držav so 17. septembra 1787 volili ustavo, ki še danes navdihuje ameriške vladarje.

Pred to zgodovinsko hišo je spomenik George Washingtonu, vojskovodju in državniku v vojni proti Angliji, vrhovni poveljnik, vodja ustavodajne skupščine, izvoljen kot prvi predsednik leta 1789 in ponovno leta 1792. Tretji izvolitvi se je odrekel l. 1976. Simbol svobode je zvonik (Liberty Bell). Ko so prvič zazvonili ob velikem osvoboditeljskem slavlju, je nastala razpoka, ki še danes spominja na svobodo.

Med zgodovinskimi zanimivostmi sta tudi bivši parlament (Congress Hall) in prva ameriška bolnica (The Pennsylvania Hospital). Ustanovil jo je Benjamin Franklin, najuglednejši Američan osemnajstega stoletja, rojen v Filadelfiji. Franklin je podpisal neodvisnost in tudi sodeloval pri ustavi. Filadelfija je bila glavno mesto Združenih držav skozi eno desetletje med 1790 in 1800.

Arts Museum je tretji ameriški muzej. Monet, Cezanne, Van Gogh, Renoir, Gauguin, Morales in Picasso so samo nekatera med velikimi slikarskimi imeni, katerih dela je mogoče občudovati. Obiskovalec si tudi lahko ogleda eno najvažnejših zbirk vojnih oprem.

Prijatelj je vprašal kronista, če je lahko tekmovanje brez zmage nepozabno. Vse, kar se je zgodilo ta dva tedna, je vredno spomina. Sprejeti z dobro voljo zmago kolegov pomeni vzgajati samega sebe. Posebej v pevskega področju, kjer je konkurenca krvava. The Philadelphia Inquirer je napisal v uvodniku: »Vsak, ki je prišel v Filadelfijo, zmagovalec ali ne, je odnesel nekaj dobrega iz našega mesta. To so bile resnično pevske olimpiade.«

(konec)

ISKRICE

Ljudje se rodijo svobodni in enaki v pravicah. Cilj vsakega političnega združevanja je ohranitev naravnih in nezastarljivih človekovih pravic. Te pravice so svoboda, varnost in upor proti zatiranju.

Deklaracija o človekovih pravicah 1789

Svobodna izmenjava misljenja in misli je ena najdragocenejših človekovih pravic; vsak državljan sme torej govoriti, pisati, tiskati svobodno in odgovarja samo za zlorabo te svobode v primerih, ki jih določa zakon.

Deklaracija o človekovih pravicah 1789

Ameriška Domovina
je Vaš list!

Grdina Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300
1053 E. 62. cesta 431-2088

V družinski lasti že 85 let

Amerika in Amerikanci

Rev. J.M. Trunk

Trobec James, Rt. Rev., škof, se je rodil dne 10. julija 1835 v Logu pri Polhovem gradu. Starši so nadarjenega dečka poslali v Ljubljano, kjer je dovršil gimnazijo in dva letnika bogoslovja. Ko je l. 1864 Pirc prišel iskat pomočnikov za misijone, se mu je tudi on pridružil. V opatiji St. Vincent, Pa., je dovršil bogoslovje ter bil dne 8. septembra 1865 v St. Pavlu, Minn., posvečen v mašnika.

Najprej je pomagal skozi 11 mesecev monsignorju Buhu v Belle Prairiji ter oskrboval še misijone Two Rivers (zdaj N. Prairie), Royalton in Rich Prairie. Zadnji kraj se imenuje zdaj Pierz, na čast našemu rojaku misionarju Pircu. L. 1866 ga pošljejo za župnika v kraj Wabasha, kakih 70 milj jugovzhodno od St. Pavla ob reki Mississippi. Tam je kot župnik in misionar s sijajnim uspehom deloval celih 21 let ter poleg cerkve sv. Feliksa oskrboval tudi misijone vsega okraja Wabasha, tako: Highland, Oakland, Minneiska, Pell in Sherman, ter misijonske postaje Snake Creek, Sand Prairie, Plainview in Backers Settlement.

Postavil je več cerkvâ ter storil mnogo dobrega v izpovednici, na prižnici in v župni šoli. Bil je splošno priljubljen med svojimi župljani vsled svoje gorečnosti, dobrotljivosti in mnogih osebnih vrlin. L. 1877 je bilo treba v St. Pavlu izvesti važno podjetje, ki je zahtevalo zmožnega, gorečega in odločnega moža. Šlo je za ustanovitev nove župnije sv. Neže. To nalogo je nadškof izročil Trobcu.

Prišedši meseca oktobra v St. Pavel, se je Trobec z vso vnemo lotil izročenegega mu dela. Župnija sv. Neže je v teku 10 let postala ena največjih vse nadškofije. Dne 28. julija 1897 je dobil Trobec obvestilo, da ga je papež dne 6. julija i. l. imenoval za škofa v St. Cloudu. Nadškof J. Ireland ga je dne 21. septembra posvetil v škofa. Navzoča sta bila nadškof F. Ks. Katzer iz Milwaukeeja in škof J. Vrtin iz Marquettea. Pri slovesnosti je bilo še 7 drugih škofov, nad 100 duhovnikov in mnogo vernikov.

Teden pozneje je novi škof zasedel stolico v St. Cloudu, Minn., kjer deluje še zdaj s prav mladeniško vnetostjo. O njegovih uspehih pričajo številke, da se je v škofiji v teku 14 let pomnožilo število duhovnikov za 35, župnij za 36, bolnišnic za 2 in duš za 25.000.

Zanimivo je, da je tej škofiji položil temelj naš rojak F. Pirc, ki je začel l. 1852 tu misionariti in spoznavši rodovitnost zemlje vabiti sem katoliške naseljence. Pokrajina je postala l. 1875 apostolski vikarijat in l. 1889 samostojna ško-

fija; površje meri 31.700 kv. km. Škof Trobec je plemenit, nesebičen značaj, da je Slovenija nanj lahko ponosna.

Trobec John, Rev., nečak škofa J. Trobca, se je rodil dne 7. septembra 1875 na Logu pri Polhovem gradu. Študiral je v Ljubljani in St. Pavlu, Minn., ter bil po svojem stricu v St. Cloudu, Minn., dne 15. avgusta 1900 posvečen v mašnika. Novo mašo je obhajal v Polhovem gradu dne 16. septembra 1900. Nekaj časa je deloval v St. Cloudu, potem v Kraintownu in od l. 1901 je župnik v slovenski naselbini Brockway, Minn.

Tschopp A., Rev., je bil l. 1859 profesor v benediktinskem zavodu St. Meinrad, Ind. Baje je bil Slovenec.

Turk Anton je bil rojen v Črnomlju in je umrl kot premožen tovarnar v Chicagu, Ill.

Turk Francis, Rev., se je rodil nekje pri Novem mestu, kjer je nekaj let zahajal v gimnazijo. Prišedši v Ameriko je dovršil študije v St. Paul Seminary, St. Paul, Minn., kjer je bil dne 12. junija 1903 posvečen v mašnika. Nato je odšel v Kalifornijo, kjer je v mestu San Francisco ustanovil hrvaško-slovensko župnijo in postavil potrebna poslopja, ki jih je dne 20. aprila 1906 razdeljal strašen potres in ogenj. Sam se je komaj rešil. Pozneje je cerkvena poslopja zopet zgradil; tu deluje še zdaj.

Valjavec Viktor je bil dolgoleten urednik dnevnika »Glas Naroda« in je zdaj državni uradnik pri izseljeniškem oddelku v New Yorku.

Varh Josip, Rev., rojen dne 9. oktobra 1876 v Košentavri na Koroškem, je prišel leta 1905 kot bogoslovec v St. Paul, Minn., kjer je bil dne 10. junija 1905 posvečen v mašnika. Deloval je na župnijah sv. Matevža in Srca Jezusovega v St. Pavlu in je zdaj župnik v Marystownu, Minn.

Vilman Anton, Rev., že mnogo let župnik v kraju Watkins, Minn., kjer zida novo cerkev, je znan tudi kot pisatelj; prestavil je v slovenščino znani roman »Ben Hur«.

Virant A. je izmed prvih naseljencev v S. Lorainu, O.

Vouk Alojzij je fotograf v St. Cloudu, Minn.

Vrhunec Joseph, Rev., rojen dne 6. oktobra 1883 v Železnikih, je študiral v Kranju, dospel dne 30. avgusta 1902 v Rev. Rantom v Ameriko ter dovršil študije v St. Pavlu, Minn., kjer je bil dne 12. junija 1908 posvečen v mašnika za škofijo Pittsburgh, Pa. Nekaj časa je bil v mestu New Castle, zdaj je župnik slovaške cerkve sv. Joahima v Pittsburghu, Pa.

Vrtin John, Rt. Rev., škof, tretja svetla zvezda na velikem severozapadu proste Amerike,

je sin Bele Krajine, kjer je bil rojen v Dobljčah dne 17. julija 1844. Baraga in Mrak sta kot prava »pioneers« orala trdo ledino, Vrtin je zemljo zrahljal in pripravljaj tla za setev.

Njegov oče je bil krošnjar in kot tak prepotoval mnogo sveta. L. 1852 se je podal v Ameriko, odkoder se je vrnil po petih letih. Najmlajšega sina je spravil v gimnazijo v Novo mesto. Leta 1863 je očetu sledila v novo domovino vsa obitelj.

Ivan se je že kot abiturient odločil za mašništvo. Očetov prijatelj Čebul mu nasvetuje, naj stopi v škofijo Marquette. Baraga je nadarjenega mladeniča z veseljem sprejel, in Čebul ga je poučeval v modroslovju, angleščini in francoščini.

Vrtin je bil zadnji, kateremu je Baraga dne 31. julija 1866 podelil mašnikovo posvečenje. Sin je od očeta-trgovca dobil kos trgovskega duha. Vrtin se je povsod in vedno izkazal praktičnega Amerikanca. Najprej je bil za župnika v Houghtonu, kjer je prezidal in povečal cerkev. Potem ga je Mrak poslal v Negaunee, kjer je župnija stala pred polomom. Že po preteku treh let je Vrtin poplačal skoraj ves dolg 15.000 dolarjev. Ko se je Mrak odpovedal škofiji, je na prigovarjanje o. Weningerja, S. J., spretni Vrtin prevzel odlično, a tudi težko škofovo čast. Tako je zasedel tretji slovenski škof stolico v Marquetteu.

Pri škofovem posvečevanju dne 14. septembra 1879 mu je bil slavnostni pripovednik sedanji slavni nadškof v St. Pavlu, Minn., John Ireland. Vrtin je bil najmlajši škof v Ameriki, komaj 35 let star. V škofiji je imel pri nastopu 28 cerkvâ, 20.000 vernikov in 18 duhovnikov.

Z mladeniškim ognjem in s prav ameriansko odločnostjo se je lotil dela. Škofija je brezdvomno napredovala pod Baragom in Mrakom, a župnijam je nedostajalo gmotne podpore. Ravno to delo je pa izvršil s prav trgovsko spretnostjo odločni Vrtin. Kdor pozna Ameriko, ve, da to tam nekaj pomenja. Preden je dospel v svojo stolnico, je ta dne 2. oktobra 1879 pogorela do tal; našel je le kup podrtin.

V 10 letih je Vrtin sezidal novo in krasnejšo. Sam je dal vso svojo škofovsko plačo, podpirali so ga pa izdatno tudi oče in bratje, ki so po izredni pridnosti jako obogateli (Tvrda Vrtin Brothers ima v Calumetu store (prodajalno), ki obsega cel Squareblock (četverokot med 4 ulicami) in je največja severno od Chicaga.).

Kot škof je Vrtin večkrat obiskal Evropo. L. 1887 je potoval v Rim »ad limina« in obiskal tudi svojo rojstno vas Dobljče, kjer so slavnega rojaka sprejeli z nepopisnim vese-

ljem.

Vrtin stoji že popolnoma v modernem času. Vsa njegova navodila glede šol, cerkvenega premoženja, društev itd. so v duhu modernih zahtev. Pastirska lista iz l. 1882 in 1886 obravnavata pereče vprašanje o verski vzgoji; škof ukazuje, naj se pri vsaki župniji ustanovi katoliška šola.

Umestne in času primerne so tudi odredbe za duhovnike.

L. 1891 je Vrtin drugič potoval v Rim. Začel je bolehati in iskal zdravja v Karlovih Varih, žal, brez uspeha. Umrl je 26. februarja 1899; pokopan je poleg svojih prednikov.

Pri delu je bil Vrtin skozinskozi Amerikanec. Vodil je sam vso svojo korespondenco, hodil sam na pošto, misijonaril, propovedoval, rad izpovedoval, v vsem pravi »pastor fidelis«. Zgradil je petdeset cerkvâ, posvetil mnogo duhovnikov, med njimi sedanjega župnika in pisatelja v Houghtonu, A. J. Režka, in Slovenca A. Hodnika, ki je ponesrečil na potu v domovino dne 4. julija na parniku »Bourgoyne«. Škofija Marquette bo škofu Vrtinu ohranila trajen spomin.

Zakrajšek Kazimir, Rev., O.F.M., rojen dne 31. maja 1878 v Preserju, je vstopil dne 28. septembra 1897 v frančiškanski red, bil dne 17. julija 1902 posvečen v mašnika ter dospel v Ameriko novembra l. 1906, kamor ga je povabil škof Horstmann. V Clevelandu, O., so nastale homatije, nakar je odšel v Lorain, O., in potem kot naseljeniški misionar v New York, kjer je prevzel tudi Slovence.

L. 1908 je ustanovil družbo sv. Rafaela, potem mesečnik »Ave Maria«. Kardinal Farley je podelil slovenskim frančiškanom l. 1909 župnijo Rockland Lake, N.Y., in leta 1912 župnijo sv. Neže v Brooklynu, N.Y. V tem letu je bil imenovan za komisarja frančiškan-

MALI OGLASI

Help Wanted

Bartender needed. For more information, call 341-7540 or 341-6136.

(4-7)

Beauty Shop For Sale

Call 486-3069 after 5 p.m.

(FX)

ske naselbine. Sodeloval je pri več listih in spisal nekaj črtic za Družbo sv. Mohorja.

Zalar John je večleten tajnik KSKJ v Jolietu, Ill.

Zaploutnik John L., Rev., je bil rojen dne 19. septembra 1883 na Lužah pri Kranju. Gimnazijo je obiskoval šest let v Kranju. Dne 30. avgusta 1902 je prišel v Ameriko, kjer je vstopil v St. Paul Seminary, St. Paul, Minn., in tam študiral dve leti filozofijo in štiri leta bogoslovje. V mašnika je bil posvečen dne 12. junija 1908, in sicer za škofijo Omaha, Neb. Devet dni pozneje je pel novo mašo pri sv. Elizabeti v Minneapolisu, Minn. Nato je odšel v svoj delokrog v Nebraska, kjer od 1. julija 1908 deluje pri sv. Neži v mestu South Omaha in poleg Angležev, ki tvorijo jedro one župnije, oskrbuje tudi Slovence, Hrvate, Nemce, Madžare, Rumunce in druge, ki so tam naseljeni. O velikonočnem času obiskuje tudi rojake po okolici.

(Dalje prihodnji torek)

Novi grobovi

(Nadaljevanje s str. 1)

Isabelle Hirsch

V nedeljo, 15. januarja, je v Meridia Euclid bolnišnici umrla 76 let stara Isabelle Hirsch z Euclida, rojena Apanites, vdova po Edmundu, mati Edmunda, 3-krat stara mati, sestra Johna (pok.), Mary Morris in Camille Cook, zapostena kot šivilja pri Richman Bros. 50 let, do svoje upokojitve l. 1977, članica SZZ št. 50. Pogreb bo iz Želetovega zavoda na E. 152 St. jutri, v sredo, v cerkev sv. Viljema dop. ob 9.30 in od tam na pokopališče Whitehaven. Na mrtvaškem odru bo danes pop. od 2. do 4. in zv. od 7. do 9.

Frank Lesičnjak

Dne 13. januarja je na svojem domu v Euclidu po dolgi bolezni umrl 60 let stari Frank Lesičnjak, rojen v Zagrebu, od koder je prišel v ZDA l. 1970, vdovec po Mariji (r. Supar), oče Ann Grahovac, Milivoja, Biserke in Jurje, 5-krat stari oče, brat Ljubice in Erze (obe v Hrvatski). Pogreb je bil iz Želetovega zavoda na E. 152 St. 16. januarja s sv. mašo v cerkvi sv. Kristine. Pokopan je bil na pokopališču Vernih duš.

Za zanesljivost in stvarnost cen pri "kupovanju" ali prodaji Vašega rabljenega avtomobila se Vam priporoča slovenski rojak

Frank Tominc lastnik

CITY MOTORS

5413 St. Clair Ave.

tel. 881-2388